

**T.C.
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Müzik Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı**

**TEMEL MÜZİK TERİMLERİNİN
TANIMSAL AÇIDAN İNCELENMESİ**

**Gökhan ÇAĞIRGAN
Yüksek Lisans Tezi**

**Tez Danışmanı
Dr.Öğr.Üyesi Elvan GÜN**

Burdur, 2019

**T.C.
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Müzik Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı**

**TEMEL MÜZİK TERİMLERİNİN
TANIMSAL AÇIDAN İNCELENMESİ**

**Gökhan ÇAĞIRGAN
Yüksek Lisans Tezi**

**Tez Danışmanı
Dr.Öğr.Üyesi Elvan GÜN**

Burdur, 2019

MAKÜ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS JÜRİ ONAY FORMU

M.A.K.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 22/07/2019 tarih ve 296/28..... sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından 23.08.2019 tarihinde tez savunma sınavı yapılan Gökhan Çağırğan'ın "Temel Müzik Terimlerinin Tanımsal Açıdan İncelenmesi" konulu tez çalışması Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

ÜYE (TEZ DANIŞMANI) : Dr.Öğr.Üyesi Elvan GÜN

ÜYE : Dr. Öğr. Üyesi Aykut Önder SARIÇIFTÇI

ÜYE : Prof. Dr. Hakan ÜLPER

ONAY

M.A.K.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/...../..... tarih ve/..... sayılı kararı.

İMZA / MÜHÜR

BİLDİRİM

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu taahhüt edip, tezimin kaynak göstermek koşuluyla aşağıda belirttiğim şekilde fotokopi ile çoğaltılmasına izin veriyorum.

[] Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

[] Tezim/Raporum sadece Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

[] Tezimin/Raporumunyıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Gökhan ÇAĞIRGAN

Tarih

İmza

Temel Müzik Terimlerinin Tanımsal Açıdan İncelenmesi

(Yüksek Lisans Tezi)

Gökhan ÇAĞIRGAN

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, kuramsal kitaplarda yer alan temel müzik terimlerinin tanımsal açıdan incelenmesi, benzerlik ve farklılıkların ortaya konmasıdır. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Türkiye’de yayınlanmış kuramsal müzik kitapları araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. İnternet satışı bulunan ve ulaşılabilen yirmi adet kitap araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Bu çalışmada betimsel analiz basamaklarına uygun olarak öncelikle hangi verilerin incelenerek toplanacağı belirlenmiştir. Bu aşamada kuramsal müzik kitaplarında yer alan müzik terimlerinden ölçü, zaman, vuruş, ölçü sayısı, ritim ve tartım terimleri çalışmanın kategorileri olarak belirlenmiştir. İncelenen kitaplarda belirlenen terimlere ilişkin yapılan tanımlar tek tek ortaya konularak tablolandırılmıştır. Tabloda yer alan tanımlar arasındaki benzerlik ve farklılıklar belirlenerek gruplandırılmış ve bir terime ilişkin kaç farklı tanım yapıldığı ortaya konmuştur. Verilerin analiz sürecinde ayrıca yüzde (%) değerlerine de yer verilerek sayısal anlamda da bir değerlendirme yapılmıştır. Araştırma sonucunda, incelenen kitaplarda ölçü terimi için 4, zaman terimi için 5, vuruş terimi için 6, ritim terimi için 4, tartım terimi için 3, ölçü sayısı için 2 farklı tanım ve 12 farklı isimlendirme yapıldığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Müzik kuramı, Müzik terimi, Terim.

Sayfa Adedi : 38

Danışman : Dr.Öğr.Üyesi Elvan GÜN

Examination of Definitions of Basic Musical Terms

(Master Thesis)

Gökhan ÇAĞIRGAN

ABSTRACT

The aim of this study is to examine of definitions of basic musical terms in theoretical and to reveal similarities and differences. Descriptive scanning model was used in the research. music theory books published in Turkey, is the universe of the study. Twenty books available for sale on the Internet are examples of the research. In this study, it is determined which data will be analyzed and collected in accordance with descriptive analysis steps. At this stage, the terms of measure, time, beat, time signature, rhythm and “tartım”, which are included in the theoretical music books, were determined as the categories of the study. In the books examined, the definitions related to the determined terms are put forward one by one and tabulated. The similarities and differences between the definitions in the table are grouped and determined how many different definitions are made for a term. In addition, percentage (%) values were also included in the data analysis process. As a result of the research, it was found that 4 different definitions for measure term, 5 for time term, 6 for beat term, 4 for rhythm term, 3 for “tartım” term, 2 different definitions and 12 different nomenclature for time signature.

Key Words : Music theory, Musical term, Term,

PageNumber : 38

Supervisor : Ass. Prof. Elvan GÜN

TEŞEKKÜR

Hayatım boyunca gelişimime değerli katkılarını esirgemeyen başta annem ve babam olmak üzere aileme ve öğretmenlerime sonsuz şükranlarımı sunuyorum. Yüksek lisans eğitimim süresince hakikat arayışında beni cesaretlendiren ve desteğini esirgemeyen değerli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Sayın Elvan GÜN'e, çalışmalarından faydalandığım değerli araştırmacılara ve bu tezin konusu ile ilgili esin kaynağım olan değerli öğretmenim Öğr. Gör. Sayın Adnan ATALAY'a teşekkürü bir borç bilirim. Tezimi, yüksek lisans eğitimimi tamamlamamı çok arzulayan fakat maalesef ömürleri vefa etmeyen babam Şermettin ÇAĞIRGAN ve annem Kevser ÇAĞIRGAN' a ithaf ediyorum.

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM.....	i
ÖZ	ii
ABSTRACT	iv
TEŞEKKÜR.....	v
İÇİNDEKİLER.....	v
KISALTMALAR	viii
TABLOLAR DİZİNİ	viii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	3
1.3. Araştırmanın Amacı	3
1.4. Araştırmanın Önemi.....	3
1.5. Sayıtlar	3
1.6. Sınırlılıklar	3
1.7. Tanımlar.....	4
BÖLÜM II.....	5
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	5
2.1.Kuramsal Çerçeve	5
2.1.1. Müzik kuramı.....	5
2.1.2. Terim.....	9
2.1.3 Müzik terimleri.....	11
2.2. İlgili Araştırmalar.....	12
BÖLÜM III.....	17
YÖNTEM.....	167
3.1. Araştırmanın Modeli	167
3.2. Evren- Örneklem	167
3.3. Verilerin Analizi.....	177
BÖLÜM IV.....	18
BULGULAR VE YORUM.....	188
4.1. Ölçü Teriminin İncelenmesi.....	18
4.2. Zaman Teriminin İncelenmesi	19

4.3. Vuruş Teriminin İncelenmesi.....	20
4.4. Ölçü Sayısı Teriminin İncelenmesi.....	22
4.4.1. Ölçü Sayısı Teriminde Yer Alan Sembollere Verilen Anlamaların İncelenmesi	25
4.4.2. Ölçü Sayısı Terimine Karşılık Kullanılan Terim İsimlerinin İncelenmesi	266
4.5. Ritim Teriminin İncelenmesi	26
4.6. Tartım Teriminin İncelenmesi.....	288
BÖLÜM V.....	29
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	29
5.1.Sonuç ve Tartışma.....	29
5.2. Öneriler	32
KAYNAKLAR.....	33
ÖZGEÇMİŞ.....	38

KISALTMALAR

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

MMM: Musiki Muallim Mektebi

TDK: Türk Dil Kurumu

TABLolar DİZİNİ

<u>Tablolar</u>		<u>Sayfa</u>
Tablo 1	İncelenen Kitaplar.....	16
Tablo 2	Ölçü Terimi Tanımları.....	18
Tablo 3	Zaman Terimi Tanımları.....	19
Tablo 4	Vuruş Terimi Tanımları.....	20
Tablo 5	Ölçü Sayısı Terimi Tanımları.....	22
Tablo 6	Ölçü Sayısı Teriminde Yer Alan Sembollere Verilen Anlamlar.....	25
Tablo 7	Ölçü Sayısı Terimine Karşılık Kullanılan Terim İsimleri.....	25
Tablo 8	Ritim Terimi Tanımları.....	26
Tablo 9	Tartım Terimi Tanımları.....	27

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmaya temel teşkil eden problem durumu, problem cümlesi ile araştırmanın amacı, önemi, sayılılar ve sınırlılıklarına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Müziğin kuramla ilişkisinin başlangıcına dair çeşitli tarih tezleri bulunmaktadır. Kimi araştırmalar Eski Yunan dönemine (Suchs, 1965, Michels, Vogel, 2015), kimi araştırmalar ise Sümerler (Can, 2001, Tura, 2018)'e kadar uzanmaktadır. Türklerde de müziğin kuramsal yönüyle ilgili çeşitli tarihsel görüşler bulunmaktadır. Ekrem (2012) Türklerin nota kullandıkları dönemlerin Kök Türk ve Uygurlar dönemi olduğunu belirtmektedir. Uslu (2009)'ya göre ise müzik teorisiyle ilgilenmeleri İslamlaştıktan sonra başlamıştır. Uslu, "Türklerin yaşadıkları bölgelerde yazılan eserler içinde ilk anılacak eser Harizmi'nin bir ansiklopedi olarak değerlendirilen Mefâtihu'lulum adlı kitabındaki "ilmu'l-musiki" kısmı olmalıdır" görüşünü savunurken, Kolukırık (2014) "Türk müzik tarihinde müziğin nazari ilkelerini tespit eden ilk müzik bilgini Farabi'dir" görüşünü ileri sürmektedir. Levendoğlu (2005) ise ilk Türkçe müzik nazariyatının kuruluş ve oluşum evresinin 15. yüzyıl olduğunu belirtmektedir.

Avrupa'da ise 10.yüzyıldan 13.yüzyıla kadar olan süreç, müzikte önemli gelişim ve değişimlerin olduğu bir dönemdir (Say, 2012). Avrupa müziğindeki gelişmeler, dünya genelinde de etkili olmuştur. Türklerin Avrupa müziği ile etkileşimi, Osmanlı döneminde 17. yüzyılın sonlarında olmuş, bu etkileşim sonucu Osmanlı müzik anlayış ve uygulamalarında köklü değişimler yaşanmaya başlamıştır. Cumhuriyet dönemine gelindiğinde ise, modernleşmenin devlet eliyle halka yayılması amacıyla pek çok alanda yenilenme hareketleri gerçekleştirilmiş, bu hareketlerden müzik ile ilgili olanı "Musiki İnkılabı" olarak tarihe geçmiştir. Bu dönemde Musiki Muallim Mektebi(MMM) açılarak, günümüzdeki müzik öğretmeni yetiştiren kurumların temeli atılmıştır. Öztürk (2014)'ün çalışmasında, MMM ders içeriklerinin tamamıyla

Batı müziği kuram ve uygulamaları kapsamında olduğu belirtilmektedir. Bu kapsamda değişim ve dönüşüm süreci başlayan müzik eğitimi sistemi, Batı müziği kuramı etrafında şekillenerek “eğitim müziği” alanı oluşturulmuştur. Bu yeni alanda kullanılacak olan kuramsal kitaplar ise, ilk olarak yabancı kaynakların çevirisinden yararlanılarak, daha sonra da yerli kitapların yazılmaya başlanmasıyla oluşturulmuştur.

Bu kitaplarda, ilgili alana özgü terimler ve bu terimlerin tanımlamaları yer almaktadır. Türkçe Sözlükte terim, “bir bilim, sanat, meslek dalıyla veya bir konu ile ilgili özel ve belirli bir kavramı karşılayan kelime, ıstılah anlamına gelmektedir” (TDK, 2005, s.2330). Buran (2012) terimlerin önemini şöyle belirtmektedir “dil olmadan nasıl ki düşüncenin işletilmesi ve bildirişimin sağlanması mümkün değilse, terimler olmadan da bilim, sanat ve meslek alanı mensuplarının düşüncelerini işletmesi, anlatması ve anlaşması mümkün değildir(s.22). Peliklioğlu (2010)’ da benzer şekilde görüşü şöyledir “herhangi bir konunun öğretim yoluyla öğrencilere aktarılması ve bilimsel bir araştırmanın amacına ulaşmada başarılı olması, ilgili bilim dalına özgü terim ve kavramları doğru bilmek ve doğru kullanmakla mümkündür” (s.81).

Araştırmalar, bu kadar öneme sahip olan terimlere birden fazla anlam yüklenmesi, aynı terimin farklı kavramlarla tanımlanması gibi durumların, belirsizliğe ve kavram karmaşasına neden olacağına vurgu yapmaktadır. Bu nedenle terminoloji çalışmalarının, her alanın uzmanı olan kişi, kurum ve kuruluşlarca yapılmasının en doğru ve geçerli çalışma olacağı düşünülmektedir. Ayrıca, Onan (2016)’ ın belirttiği üzere disiplinler arası çalışmalarla bağlantılı olarak yeni çalışma alanlarının ortaya çıkmasıyla birlikte, terminoloji alanı hızla genişlemektedir. Bu süreçte özellikle akademik eğitimin niteliği açısından her çalışma alanının kendi terminoloji sınırlarını gözden geçirmesi gerekmektedir (s.52).

Müzik terimleri de, müziğin her alanında sıklıkla kullanılan ve müzik dilinin temelini oluşturan sözcüklerdir. Bu sözcüklerin kavramsal karşılıkları olan tanımlar ve açıklamalar müzik eğitimi alanındaki kuramsal kitaplarda yer almaktadır. Bu kitaplarda yer alan tanımların tutarlılığı, geçerliliği ve işlevselliğinin, eğitimin amacına ulaşmasında birincil düzeyde öneme sahip olduğu söylenebilir.

Bu bağlamda, kuramsal kitaplarda yer alan temel müzik terimlerinin nasıl tanımlandığı çalışmanın temel problemini oluşturmaktadır.

1.2. Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problemini; “temel müzik terimleri arasında tanımsal farklılık var mıdır?” sorusu oluşturmaktadır.

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma; Türkiye’ de yayınlanarak ortak kullanıma sunulmuş kuramsal müzik kitaplarında yer alan temel müzik terimlerinin nasıl tanımlandığı konusunda karşılaştırmalı bir inceleme ile mevcut durumun belirlenmesi ve yapılan tanımlarda farklılık olup olmadığı durumlarının tespit edilmesi amacı ile gerçekleştirilmiştir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Bir alanın terimleri ile ilgili kavram kargaşası, o alanda iletişim ve eğitim gibi hem bireyi hem de toplumu doğrudan ve dolaylı olarak etkileyen konularda temel problemdir. Bu durum ilgili alanın gerek yazılı kaynaklarında gerekse uygulama alanlarında görülebilmektedir. Kuramsal müzik kitapları, müzik eğitiminde kullanılan temel kaynaklar olması nedeniyle bu kaynakların nasıl hazırlandığı ve içeriği büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmanın, kuramsal kitaplarda yer alan temel müzik terimlerinin tanımlamalarındaki mevcut durumun belirlenmesi ve bu alanda çalışma yapacak araştırmacılara katkı sunması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

1.5. Sayıtlar

Bu çalışmada seçilen kuramsal kitapların Türkiye’deki müzik eğitimi alanında kullanılmakta olan kitaplar olduğu varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma,

1. Türkiye’de yayınlanmış internet satışı bulunan ve ulaşılabilen kuramsal kitaplarla ve

2. Belirlenen temel mzık terimleriyle sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Kuram: Sistemli bir biçimde düzenlenmiş birçok olayı açıklayan ve bir bilime temel olan kurallar yasalar bütünü, nazariye, teori (TDK, 1992, s.929).

Makam: Mzık terimi olarak belirli özelliklere sahip bir perde veya ezginin, geleneksel perde düzeni içindeki yer, konum ve durumunu belirtir (ztrk, 2014, s.17).

Modal mzık: Yüzyıllar boyunca Avrupa kilise müziğini, özellikle Ortaçağ ve Rönesans'ı etkileyen, günümüzde çağdaş müzikte yeniden kullanılmaya başlanan modların melodik kaynak olarak alındığı mzık (Aktüze, 2010, s. 391).

Muzıka-ı Humayun: 1826 yılında Yeniçeri Ocağının kapatılmasıyla birlikte Mehterhane de kapatılmıştır. Mehterhane'nin yerine ise Batılı tarzda modern bir bando topluluğu olarak Muzıka-ı Hümayun kurulmuştur (Gdek, Kılıç, 2016, s.91).

Tonal mzık: Bir merkez ses çevresinde kurulu melodik ve armonik uygunlukta yazılan, belirli tonaliteye bağlı sistemdeki mzık (Aktüze, 2010, s.637).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1.Kuramsal Çerçeve

Bu bölümde araştırmanın konusu ile ilgili alanyazın taranarak araştırmanın kuramsal çerçevesi oluşturulmuştur.

2.1.1. Müzik kuramı. İnsanın doğayı ve birbirini taklit ederek keşfettiği tınıları tasarlaması ve eyleme dönüştürmesi sonucu ortaya çıktığı düşünülen ürün, tıpkı insan gibi pek çok evreden geçerek sürekliliğini sağlamaktadır. Bugün “müzik” olarak adlandırılan bu ürün, insanla ilgili pek çok alanı kapsar. Söz gelimi; fizik, matematik, felsefe gibi alanlar, müziğin hangi boyutunun tanımlandığı bilgisini veren ve müziksel dinamiğin tüm süreçlerine (bilinç-bilinç dışı) ilişkin alanlardır. Bu yönüyle müzik, sanatsallığının yanı sıra bilimselliğiyle de araştırmalara konu olmuştur. Çalışır (2009)’ın belirttiği üzere insanın konuşma yetisini, deyi yöntemini belirleyen dilbilim kuralları olduğu gibi, müzik dilinin uyduğu kuralları da inceleyip belirleyen bilim dalına “müzik kuramları” denir (s.1).

Toplumların, müziğin temel öğelerini kullanarak, kendi “kültür” yapıları içinde oluşturdukları ürünleri aktarma biçimleri farklılık göstermiştir. Kimi toplumlarda sözlü, kimi toplumlarda yazılı, kimi toplumlarda ise her iki aktarım yolunun da kullanıldığını görmekteyiz. Bir kayıt ve aktarım yöntemi olan yazı dili, değişim ve/veya dönüşüm süreci içerisinde günümüze taşınmıştır. Müzik kuramında temel durumda bulunan yazı dili aracı olan işaretler “nota” olarak adlandırılmakta ve bu işaretlerle oluşturulan yazıya da “nota yazısı” denmektedir. “Not almak” “not tutmak” ve “not etmek” gibi deyimlerin işlevi düşünüldüğünde, müziğin unutulmaması amacıyla not edildiği akla gelmektedir. Almanca, Fransızca ve İngilizce “note”, İspanyolca ve İtalyanca ise “nota” olarak belirtilmiştir. Türkçeye de “nota” olarak yerleşmiş bir sözcüktür (Aktüze, 2010). Müziğin not edildiği ilk zamanlardan karmaşık kompozisyonların oluşturulduğu yazınsal süreç, toplumlar için benzer aşamaların kaydedildiği bir süreç olmuştur. Günümüzde ise nota yazılarındaki çeşitlilik, teknolojik unsurların da etkisiyle varlığını sürdürmektedir.

Müzik kuramı ile ilgili tarihsel incelemeler, araştırmacıların farklı görüşler ortaya koyduklarını göstermektedir. Michels ve Vogel (2015)'e göre; müzikle kuramsal yönde uğraşın kökeni yüksek antik çağa kadar uzanır. Temelde, müziğin sözlü olarak aktarılmış gelenekten (usus) bilinçli olarak tasarlanmış bir sanat (ars) haline getirilmesi, kuramsal çalışma alanına girer (s.13). Bu konudaki yaygın inanış, Antik Yunan döneminin klasik müziğin temelini oluşturduğu ve sonraki süreçte ise kiliselerde gelişim gösterdiği yönündedir. Suchs (1965)'in bu konudaki görüşleri şöyledir; “Ortaçağın teli bölme üzerine dayanan aralık orantıları kuramı, sekiz batı kilisesi makamı, notaların adları için kullanılan harfler Antik Yunandan alınmıştır. Ortaçağın bilgin papazlarının batı müziğinin temelini atmalarına yol açan bilgiler, büyük çoğunluğu ile Antik Yunan'dan kalma bilgilerdir” (s.22). Bazı görüşler ise pek çok bilginin Antik Yunan dönemine, Sümer ve Babil uygarlıklarından ulaştığı yönündedir. Tura (2018)'ya göre, 20. yüzyılda, özellikle de yüzyılın ikinci yarısında Mezopotamya çevresinde yapılan araştırmalar, müzik kuramıyla ilgili bilgilerimizin başlangıcını Antik Yunan'dan yaklaşık iki bin yıl öncesine kadar geriye götürülebilmemizi sağladı. Can (2001)'a göre başta Greklerde müziğin kurucusu olarak sayılan Pythagoras olmak üzere bazı Grek müzik bilginlerinin bölgeye yaptıkları seyahatlerde Eski Mezopotamya ve Mısır müzik kültürlerine ait bilgileri öğrenerek Grek müziğine naklettiklerini gösteren önemli tarihsel kayıtlar mevcuttur (s.29-36). Türklerde de müziğin kuramsal yönü için çeşitli tarihsel görüşler bulunmaktadır. Ekrem (2012)'e göre Orta Asya ve Türk müziği nota sisteminin oluşum dönemi, Türklerin İslam uygarlığı ile bütünleşmeye başlamasından daha erken dönem olan Hun dönemine kadar götürülebilmektedir (s.45). Türklerin nota kullandıkları dönemlerin Kök Türk ve Uygurlar dönemi olduğunu belirtmektedir. Vural (2017) Ekrem'in çalışmasından hareketle, Türk tarihinde nota kullanımına dair ilk tespitin bu döneme ait olduğunu belirtmektedir. Uslu (2009)'nun, Türklerde müzik teorisi” ile ilgili görüşleri şöyledir;

Türklerin müzik tarihi Orta Asya Eski Türk kavimlerine kadar uzansa da müzik teorisiyle ilgilenmeleri İslamlaştıktan sonra başlamıştır. Türklerin yaşadıkları bölgelerde yazılan eserler içinde ilk anılacak eser Harizmi'nin bir ansiklopedi olarak değerlendirilen Mefâtihu'lulum adlı kitabındaki “ilmu'l-musiki” kısmı olmalıdır. Müzik teorisi terimlerine ilk defa bu eserde rastlanmaktadır. Daha sonra Farabi ve İbn Sina'nın konuya açıklık getirmeye çalışan önemli eserlerinde işlenen müzik sesi, nağme hakkındaki teorik ve felsefik yaklaşımları ile izahları, Safiyyüddin Abdülmümin Kitâbü'l-Edvar'ı ile sistemli hale gelmeye başlamıştır (s.46).

Kolukırık (2014)'a göre ise; Türk müzik tarihinde müziğin nazarî ilkelerini tespit eden ilk müzik bilgini Farabi'dir. Farabi'nin müzik anlayışının Antik Yunan müzik bilimcilerine dayandığı konusunda müzik araştırmacılarınca yaygın bir kanaat mevcuttur (s.29). Levendoğlu (2005) “ilk Türkçe müzik nazariyatının kuruluş ve oluşum evresi olan 15. yüzyıldaki yazmalarda etkisi en fazla görülen eserler arasında Ortaçağ İslam dünyasında yazılmış olan El-Kindi, Farabi ve İbn-i Sina'nın eserleri gelmektedir” görüşünü savunmaktadır (s.256). Levendoğlu (2011)' na göre Ortaçağ İslam dünyasının müzik geleneğini Osmanlı dünyasının müzik geleneğine bir köprü gibi bağlayan 15. yüzyıl, Türk müzik tarihinin kilometre taşlarından biridir. Türk müziği kuramında “makam” önemli yer tutmaktadır. Yahya Kaçar (2008) müziğimizde “makam” adını kullanan ilk müzikologun Abdülkâdir Merâgî olduğunu belirtmektedir. Bu dönemden günümüze kadarki süreci değerlendiren Öztürk (2014)'e göre makam nazariye tarihi, birbirinden farklı anlayış, yaklaşım, tercih ve bilgilerin geçerlilik taşıdığı; çeşitlilik arz eden bir tarihtir (s.28).

Avrupa'da ise, 10. yüzyıldan 13. yüzyıla kadar olan dönem, monofoniden (tek partili) polifoniye (armonik müziğe) uzanan dönemdir. Bu bağlamda, Avrupa müziğinin başlıca iki dönüşümü, modal müzikten tonal müziğe geçiş ve polifoninin oluşumudur (Say, 2012). Bu dönemden günümüze, “müzik mühendisliği” olarak yorumlanabilecek kapsamlı bir alanın varlığı söz konusudur. Bu yönüyle, Avrupa müziğindeki gelişmeler, dünya genelinde de etkili olmuştur. Türklerin “klasik batı müziği” ve kısaca “klasik müzik” ya da “batı müziği” olarak isimlendirilen bu müzik türü ile etkileşimi, Osmanlı döneminde 17. yüzyılın sonlarında olmuştur. Çolakoğlu Sarı (2014)'ya göre Ali Ufki (Alberto Bobowski) ile Osmanlı-Türk Müziği'nde batılılaşmanın ilk adımları atılmıştır. Ufki, Osmanlıca alfabenin kurallarına uyarak, sağdan sola yazım tekniğini kullanmış olsa bile, Osmanlı-Türk Müziği'nde batı notası ile eser tespit etmiş ilk müzik adamıdır” (s.35). Kutlay Baydar (2010)'a göre ise ilk olarak askerî müzik alanında Muzıka-ı Hümayün'de eğitim vermek üzere İtalya'dan Guiseppe Donizetti göreve atanmış, Osmanlıya ilk kez Avrupa notasyon sistemini ve müziğini öğreten kişi olmuştur. Türk müziği ve nota kullanımı ile ilgili olarak Aksoy (1988, akt. Usta, 2010)' un görüşleri şöyledir;

Bu müzik önce Abdülbâki Nasır Dede ile daha sonra ise Hamparsum Limoncuyan ile notalandırılmaya başlanmıştır. Bu da yıllar yılı kulaktan kulağa, hocadan öğrenciye aktarılan eserlerin belli bir kurala göre yazılmasında ve klasik Türk müziğinin eski şekliyle yeni bir müziğe doğru evrilmesinde önemli bir dönemeçtir. Batı notalarının

Türk müziğinde kullanılması ise, 1828'den sonra, batı müziği eğitiminin başlamasıyla, olmuştur (s109).

Yurttadur ve Cimilli (2015)'nin belirttikleri üzere “III. Selim döneminde Saray, Avrupa kültürünü bütün Osmanlı topluluklarına ve yerleştiği alanlara tanıtan bir merkez konumuna gelmişti. Bu dönemde Sultan Selim'in Sarayı, Türk toplumunda eski Osmanlı kültürünün yanında kısmen Fransa'dan gelen yeniliklerin tanıtıldığı bir merkez olmuştu” (s.124). Osmanlı'nın o dönemki toprak bütünlüğü düşünüldüğünde, Viyana ile sınır komşusu olması, Saray ve Avrupa kültürü arasındaki etkileşimin doğal bir sonuç olduğu düşünülebilir.

Padişah III. Selimle birlikte başlayan Batılılaşma hareketleri, Sultan II. Mahmud döneminde de yapılan reformlarla sürmüş ve bu süreç içerisinde yeniçeri ocağı kapatılmış, mehterhânenin yerine de Avrupa ülkelerinde askeri mızıka takımı olan Bando'nun konulması yolunda çalışmalara geçilmiştir (Güdek, Kılıç, 2016). 1826'da Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasından sonra kurulan Muzika-ı Hümayun, Avrupa'daki askeri bandolara benzer türde kurulmuş bir bando görünümündeydi (Şahin, Duman, 2008). Cumhuriyet dönemine gelindiğinde ise, modernleşmenin devlet eliyle halka yayılması amacıyla pek çok alanda yenilenme hareketleri gerçekleştirilmiş, bu hareketlerden müzik ile ilgili olanı “musiki inkılabı” olarak tarihe geçmiştir. Bu dönemde “Musiki Muallim Mektebi” açılarak, günümüzdeki müzik öğretmeni yetiştiren kurumların temeli atılmıştır. Gökyay (1941, akt. Öztürk, 2014)'ın çalışmasında, bu okulun ders içerikleri ile ilgili olarak şu bilgi yer almaktadır;

Talimatnamenin 8. maddesinde, MMMde öğretilecek dersler şöyle sıralanmıştır: Musiki nazariyatı, armoni, kompozisyon, kontrpuvan, musiki tarihi, musiki kıraati, vokal, Türkçe ve edebiyat, bediiyat, umumi medeniyet tarihi, Türk medeniyeti tarihi, Türkiye coğrafyası, ruhiyat, fenni terbiye, usulü tedris, almanca, tabiat tetkiki, tatbiki hikmet ve kimya, ameli ve tatbiki hesap ve hendese, umumi ve mesleki hıfzıssıhha, vataniyat ve mesleki ahlak, terbiyei bedeniye. Talimatnamenin 9. maddesinde eğitimi verilen çalgılar da, keman, piyano, flüt ve viyolonsel olarak sayılmakta ve bunlardan birinin mecburi olduğu belirtilmektedir (s.4).

Öztürk (2014)' ün belirttiği üzere MMM ders içerikleri tamamıyla Batı müziği (klasik müzik) kapsamındadır. Bu dönemden günümüze kadar olan süreçte de müzik eğitimi sistemi, bu müziğin kuram ve uygulamaları etrafında şekillenerek “eğitim müziği” alanı oluşturulmuştur. Günümüze kadar klasik müzik kuram ve

uygulamalarının bir çeşitlemesi durumundaki bu alanda kuramsal kitaplar yazılarak müzik eğitiminde kullanılmış ve kullanılmaya devam edilmektedir.

2.1.2. Terim. Terimler, bir alanın üst dili bünyesinde yer alan, dilin anlam ve işlev bakımından önemli sözcüklerindedir. Terim, sözlük anlamı olarak “bir bilim, sanat, meslek dalıyla veya bir konu ile ilgili özel ve belirli bir kavramı karşılayan kelime, ıstılah anlamına gelmektedir” (TDK, 2005, s.2330) şeklinde tanımlanmaktadır. Eskiden “ıstılah” adıyla adlandırılan terim, “umumî veya adı kelimelerden farklı kelimeler” diye tanımlanmıştır (Zülfikar, 1991, s.20). Bu sözcükler bilim alanlarının bildirişim aracı olan özel göstergeleridir. Terimler olmadan bilim, sanat ve meslek alanı mensuplarının düşüncelerini işletmesi, anlatması ve anlaşması mümkün değildir (Buran, 2012, s.22). Bu yönüyle terimler, bilimsel araştırma alanları ve eğitimin her aşamasında etkin olarak yer alan temel elemanlardır. Pilav (2008)’a göre de terimler, bir dilin genel ve sıradan kelimelerinden farklıdır. Çünkü terimler, gösteren olarak tektir. Oysa kelimelerin sinonimleri (eş anlamlıları) mevcuttur. Ayrıca terimlerde anlam, sıkıştırılmış olarak bulunmaktadır. Terimlerin genel özellikleri şöyle belirtilmektedir;

- Terimler, bir bilimsel kavrama tek karşılığı bulunan kelimelerdir.
- Terimlerin anlamları sabittir ve cümle içinde de olsa değişik anlamlarda kullanılamazlar.
- Terimlerin bildirdiği anlam yoruma açık değildir ve karşıladıkları kavramı net, açık ve kesin bir biçimde bildirirler(Pilav, 2008, akt, Zülfikar,1991).

Bu sözcükleri ve kullanım alanlarını araştıran bilim dalı “terim bilimi”dir. Terim bilimi; bilim dalları, sanat kolları ve çeşitli uzmanlık alanlarıyla ilgili kavramları tespit edip bunları adlandırmaya yarayan terimleri türetmeyi, terimlerle ilgili sorunları incelemeyi amaç edinmiş dil biliminin bir dalı, terminoloji olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2006).

Türkiye’de terim bilimi çalışmaları dil devriminin etkisiyle hız kazanmıştır. 1932 yılında Türk Dil Kurumu kurulduktan sonra yazınsal alanda yapılan çalışmalardan bazıları şöyledir; Gramer İstılahları (1934), Gramer Terimleri (1940), Felsefe ve

Gramer Terimleri (1942), Dil Bilim Terimleri Sözlüğü (1949), İlk ve Ortaöğretim Terimleri (1952), Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü (1962, 1989) ve 1992 yılında yayımlanan Gramer Terimleri Sözlüğüdür (Kültürel, 2009). Yabancı dillerdeki terimlerin Türkçe karşılıklarının olmaması nedeniyle, bu yabancı terimlere karşılık olarak Türkçe terim üretilmesi amaçlanmış ve bu doğrultuda çeşitli kurultaylar, çalıştaylar düzenlenmiştir. Bozkaya (1988) çalışmasında, Cumhuriyet Dönemi'nde toplanan TDK birinci ve ikinci kurultay çalışmalarında, bütün terimlerin Türkçe köklerden türetilerek, bu öz Türkçe terimlerin okul kitaplarına girmesinin kararlaştırıldığını belirtmektedir.

Türkiye'deki terim çalışmaları incelendiğinde, terimlerin oluşturulmasında etken olan iki durumun yabancı terimin doğrudan Türkçeye aktarılması ve yabancı dildeki terime karşılık gelecek Türkçe yeni bir terim üretilmesi olduğu görülmektedir. Cumhuriyet döneminde hız kazanan dilbilgisi çalışmaları içinde terim konusunda genel olarak benimsenmiş görüş, her kavrama karşılık gelecek olan terimin Türkçeden yararlanılarak türetilmesi olmuştur. Bu bağlamda yapılan çalışmalar "terim oluşturma" kapsamında gerçekleştirilmiştir. Zülfikar (1991)'a göre birçok kavram Türkçe köklere dayanılarak karşılanmış, bunların büyük bir bölümü benimsenmiştir. Bunun yanı sıra son yıllardaki hızlı gelişmelerle beraber birçok alandaki terimleri karşılamak mümkün olamamış, önerilen bazı sözcükler benimsenmemiştir.

Terim konusundaki alanyazın taramasında, terim farklılıkları ve birlikteliğin sağlanamaması, bazı sözcüklere sonradan terim özelliği kazandırmak, çevirilerde karşılaşılan güçlükler, kişisel çabaların yetersizliği, çok terimlilik vb sorunların belirtildiği görülmektedir (Zülfikar, 1991; Barak Yılmaz, 2008; Gürlek, Şen, 2014; Canım Alkan, 2016; Boz, 2018). Bütün bu sorunların karşılığı ise en temelde iletişim ve eğitim alanlarında karşımıza çıkmaktadır. Demir (2006)'in belirttiği üzere terim, bir "gösteren" ile bir "gösterilen"den oluşur. Başka bir deyişle sözcüğün bir işitsel/görsel imgesi, bir de kavramsal yönü vardır. Bir terimin işlevsel olması için kavram yönüyle doğrudan ilişkili olması gerekir. Barak Yılmaz (2008)'a göre bir bilim dalında, bir kavram için birden fazla terim kullanılırsa bilginin aktarımı zorlaşır. Öğrenme, aynı zamanda anlamlandırmadır. Bir kavram için birden fazla terim kullanılırsa anlamlandırmada sorunlar yaşanmaya başlar.

2.1.3 Müzik terimleri. Müzik terimleri, müzik kuramlarında yer alan kavramları karşılamak amacıyla üretilip kullanılan sözcüklerdir. Bu sözcüklerin oluşmasında, toplumların dil ve müzikle ilgili kültür yapılarının ve devlet politikaları çerçevesinde oluşturulan kurumsal etkinin belirleyici düzeyde etken olduğu söylenebilir. Tarihsel bakımdan incelendiğinde, “Lale Devri’nin Osmanlı’nın yüzünü batıya çevirdiği ilk yılları içinde barındırması ve ilk batılılaşma hareketlerinin dönem içerisinde yaşanması da; müziğin bu hareketler içinde yerini almasını sağlamıştır” (Sarı, 2014). 1826’dan sonra Osmanlı-Avrupa kültür ilişkilerinin artmasıyla birlikte müzikteki ilk temas İtalyanlar ile olmuş ve bu ortamların sonucu olarak da İtalyanca müzik terimleri dilimize girmeye başlamıştır (Bozkaya, 1995). Müzik terimlerini ilk tanımlayan kitapçık, 1875 yılında Hüseyin Remzi tarafından yayınlanan “Usul-ü Nota” olmuştur (Bozkaya, 1988). Mehmet Emin tarafından 1884 yılında yayınlanan “Nota Muallimi” adlı eser ise, terimlerin karşılıklarının arandığı ve yabancı terimlerin çok az kullanıldığı bir eserdir. Ardından Mustafa Saffet tarafından 1888’de yayınlanan “Solfej Yahud Nazariyat-ı Musiki” eseri incelendiğinde, Fransızca terimlerin aynen alındığı görülmektedir (Yalçın, 2018). 1894 yılında “Musiki Istılahatı” isimli kitap Kazım Uz tarafından yayınlanmış (Bozkaya, 1988) 1899 yılında ise son bölümünde Fransızca terimlerin Türkçe karşılıklarının yer aldığı bir sözlük bulunan “Kütüphane-i musikiden Nazariyat-ı musiki” isimli eser Mehmet Zati tarafından yayınlanmıştır (Yalçın, 2018). İtalyanca ve Fransızcadan Türkçeye giren terimler, önceleri Batı müziği kuramı içerisinde kullanılırken, süreç içinde geleneksel müzikte de kullanılmaya başlanmıştır. Bu durumun geleneksel müzikteki olumsuz etkileri üzerine görüş belirten Öztürk (2005), bu konudaki düşüncesini şu şekilde açıklamıştır;

Batı müziği ve onun tonal esaslı teorisine ait kavramların, cumhuriyet döneminde müzik alanında egemen olmaya başlamasından bu yana, geleneksel müzisyenlerin birçoğunda, geleneksel müziğe ait kavramları Batı terminolojisiyle açıklama çabaları yoğunlaşmıştır. Bu süreç kaçınılmaz olarak, kültürel farklardan kaynaklanan estetik ve terminolojik farklılıkların, geri dönüşü olmayacak biçimde değişmesine yol açmıştır (s.1)

Geleneksel müzik için durum böyle iken “MMM için yazılan kuram kitaplarında kullanılan terimlerin bütünüyle Batı kaynaklı, çok az bir bölümünün de Arapça, Farsça olması” (Bozkaya, 1988) müzik öğretmeni yetiştirme işinde de benzer sorunları gündeme getirmiştir.

Her iki müzik türünde de kullanılmaya başlanan müzik terimlerinin yer aldığı bazı kuramsal kitaplar yazılmaya devam edilmiş, bazı yabancı kitaplar da Türkçeye çevrilmiştir. Bozkaya (1995)'nin belirttiği üzere “1925 yılına gelindiğinde, müzik dilinin terim düzeni karmaşıktı. Batı'dan alınan terimlerin kimilerine Osmanlıca karşılıklar önerilmiş, kimileri de olduğu ya da okunduğu gibi alınmıştı”. Cumhuriyetle beraber ise, Türkçe terim üretme çalışmaları müzik terimleri konusunu da kapsayacak şekilde başlatılmıştır. Fakat bu çalışmalar incelendiğinde, genelde kişisel çabalardan oluştuğu anlaşılmaktadır. Dönemin müzik konusundaki öncüleri olarak çalışmaları yürüten Arel, İlerici, Gazimihal, Saygun vb araştırmacılar bu dönemden itibaren, var olan Batı müziği kuramındaki terimleri karşılaması amacıyla bu terimleri Türkçeleştirme çalışmaları yaparak, o dönemin müzik camiasına önermişlerdir. Yalçın (2013)' a göre önerilen bu terimlerin bir kısmı kabul edilmiş, bir kısmı ise yapılan çalışmalara rağmen kullanılmadan unutulup kaybolmuştur. Müzik terimlerinin kuramsal kitaplarda, hız terimleri, gürlük terimleri, temel müzik terimleri ve sözlük gibi başlıklar altında gruplandığı görülebilmektedir.

2.2. İlgili Araştırmalar

Bozkaya (1988), “Günümüz Türkiye’inde müzik terminolojisi ve sorunları” isimli çalışmasında, betimsel araştırma yönteminde kaynak tarama modeli kullanarak, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinde yapılmış terim çalışmalarını incelemiş ve alan uzmanları ile görüşme yaparak veri elde etmiştir. Elde edilen veriler ışığında, Türkçe müzik terminolojisinin özlenen düzeyde olmadığı, çözüm bekleyen sorunları bulunduğu, ilgili kurumların bu konuya gereği kadar eğilmedikleri anlaşılmıştır. Ayrıca yapılan çalışmaların da dağınık olduğu, önermelerin toplanıp müzik yaşamına sunulmadığı ve kayda değer önemli araştırmaların yapılamadığı gözlenmiştir.

Pilav (2008) “Terim sorunu ve eğitim öğretimde terimlerin yeri ve önemi” isimli çalışmasında Tanzimat döneminden günümüze kadar uzanan süreçte terimler ile ilgili yapılan çalışmaları kısaca değerlendirerek eğitim öğretimde terimlerin yerini ve önemini ortaya koymayı amaçladığı çalışması neticesinde şu sonuçlara ulaşılmıştır; Her bilim, sanat ya da meslek dalında kullanılacak terimlerin üzerinde uzlaşmaya varılması için o alanın uzmanlarından ve dil bilgisi uzmanlarından oluşan bir kurulun daima iş başında ve işbirliği içinde olması gerekir. O alanla ilgili ortaya çıkan

kavramları karşılamak üzere oluşturulacak terimlerin ancak bu sayede en isabetlisi türetilbilir. İlköğretimden üniversiteye kadar bütün eğitim kademeleri için hazırlanan her ders kitabında mutlaka terim birliği olmasına dikkat edilmelidir. Bu konuda başta kitap yazarları olmak üzere resmî kurumlar ve bütün ilgililer gerekli hassasiyeti göstermelidir. Yine her türlü eğitim basamağında görev alan öğretim kadrosu kendi dalları ile ilgili terimleri özellikle öğrenci huzurunda keyfilikten uzak bir şekilde ders kitabında olduğu biçimde kullanılmalıdır. Görüntülü ve yazılı basın yayın organları da terim birliği konusunda gerekli hassasiyeti göstermelidir. 1992 yılında hazırlanan “Gramer Terimleri Sözlüğü” gibi birçok alanda sözlükler hazırlanmalı, bu sözlüklerin yeterince kullanılması için tedbirler alınmalıdır. Yaygın bir şekilde kullanılan ve anlamı yeterince bilinen terimlerin kökenine bakılmaksızın kabul edilmesi, bunlar üzerinde tartışma yapıp yerlerine Türkçe köklerden Türkçe eklerle terim türetme çabasına girilmemesi gerekir. Bunun yerine, çeşitli alanlarda yeni ortaya çıkan kavramları karşılamak üzere kurulacak terimlerin, Türkçenin imkânları seferber edilerek oluşturulması sağlanmalıdır.

Kültürel (2009)’ın “Dil bilgisi sözlükleri ve terimlerin kullanımında görülen aksaklıklar” isimli çalışmasında alanla ilgili çeşitli sözlükler incelenmiştir. Araştırma sonucunda şu bulgular elde edilmiştir. Üzerinde çok çalışılmış olmasına rağmen terimlerde hâlâ bir birlik sağlanamamıştır. Bu durum gerek yükseköğretim, gerek ortaöğretimde dil bilgisi öğretiminde aksaklıklara sebep olmakta ve sağlıklı bir dil öğretimini güçleştirmektedir. Değişik zamanlarda hazırlanan terim sözlükleri arasında da birlik sağlanamadığı için ders kitapları hazırlanırken farklı kişilerin farklı kaynaklardan faydalanması veya kişisel seçimler yapması ders kitaplarında durumu daha da karışık bir hale getirmiştir. Özellikle ortaöğretim ders kitapları bu açıdan yeniden ele alınmalıdır. Terim ve kavram karışıklığı ortadan kaldırılıp, ortak terimlerden meydana gelen bir ders kitabı terimlerin kullanımındaki aksaklığa çözüm olacaktır. Ayrıca ders kitaplarının çeşitliliği ve okullarda değişik kitapların tercih edilişi ise bu karışıklığı daha da arttırmaktadır.

Atalay (2009)’ın “Müzik eğitiminde ölçü gruplamaları ve tanımlamalarına yeni bir bakış” isimli bildiri çalışması iki bölümden oluşmaktadır. Çalışmada betimsel araştırma yönteminde kaynak tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmanın birinci bölümü konuya ilişkin temel terim ve kavramlar ile ilgili ikinci bölümü ise ölçü gruplamaları ve ölçü tanımlamaları ile ilgilidir. Müzik eğitiminde sürdürülegelen

ölçü tanım ve gruplamalarında önemli belirsizlikler, kavram kargaşaları ve çelişkiler bulunduğu vurgu yapan Atalay sonuç ve öneriler bölümünde müzik eğitiminde kullanılan ölçü gruplamaları için yeni bir model ortaya koymakta ve şu öneride bulunmaktadır; “Müzik terminolojimizdeki birçok terim, bilgi eksikliği, yanlış kullanım ya da yer yer ‘keyfi’ olarak nitelenebilecek kişisel tercihler sonucu, bir birinden çok farklı anlamlar yüklenmiş, dolayısıyla aynı terimden kimin neyi kastettiği ve ne anladığı bilinemez olmuştur. Böyle bir kaos ortamında yapılabilecek en doğru çalışma ve saptamalar bile yanlış anlaşılacağı için, terminolojimizin, ele aldığım konuda yapmaya çalıştığım üzere (müzikle ilgili her bir alan ve her bir kavram tek tek ele alınarak) çok büyük bir dikkatle gözden geçirilmesi, hatalı terimlerin ve yanlış kullanımların saptanıp ayıklanması gerekmektedir”.

Yalçın (2013)’ın “Türkiye’de 1900-2012 yılları arasında yayınlanan batı müzik teorisi kitaplarındaki terminolojinin incelenmesi” isimli çalışması, verilerin doküman incelemesi ile oluşturulduğu betimsel bir çalışmadır. Çalışmanın verileri, 1915 yılında yayınlanan Mehmed Zati’nin Kütüphane-i Musikiden Tedrisat-ı Musiki (Osmanlı Türkçesi) adlı eserinden günümüze kadar yayınlanmış Batı müzik teorisi kitaplarında kullanılan terimlerden elde edilmiştir. Bu terimlerin öncelikli olarak kaynağı olan yabancı kaynaklarda neler olduğu ve daha sonra da Türkçe terim olarak çevirilerinin neler olduğu belirlenmiştir. Belirlenen terimler kullanıldığı yıllara göre sıralanmış ve grafikler halinde sunulmuştur. İkinci olarak terimler müzik sözlükleri ve müzik ansiklopedileri gibi yazılı kaynaklardan taranmış, Batı müzik teorisi kitaplarına yansımalarının neler olduğu araştırılmış ve elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

Dinç Altun (2018) “Türk ve Yabancı Müzik Kitaplarında Yer Alan Batı Müzik Teorisine Ait Geçici Değiştirici İşaretler Terminolojisi Üzerine Bir İnceleme” isimli çalışmasında Batı müzik teorisinde yer alan geçici değiştirici işaretlere ait bilgi, tanım ve kullanma kurallarını, aynı işaretler hakkında Türk müzik teorisinde yer alan bilgi, tanım ve kullanma kuralları ile karşılaştırarak Türkçe kaynaklardaki olası farklılık, eksiklik ve varsa hataları ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışmada konu ile ilgili Türk ve yabancı müzik kitapları taranmış, ulaşılabilen ders ve teori kitaplarında değiştirici işaretler ile ilgili bilgilerin olduğu bölümler incelenmiş, bu bilgiler nitel araştırma yöntemlerinde yer alan doküman analizi (belgesel tarama) tekniğine uygun

olarak analiz edilmiştir. Çalışma sadece; ölçü içerisinde kullanılan geçici değiştirici işaretlere (diyez, bemol ve natürel) yönelik bilgi, tanım ve kurallar ile sınırlı tutulmuştur. Geçici değiştirici işaretlerden olan çift diyez ve çift bemole ait bilgi, tanım ve kullanma kurallarına ilişkin bilgilere yer verilmemiştir.

Yalçın (2018) “20. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkçe Batı Müziği Terminolojisi Nereye Gidiyor?” isimli çalışmasında, 1899’dan günümüze kadar geçen zamanda yayınlanan kitaplardaki müzik terimlerinin hangi dillerde yer aldığı incelenmiştir. İnceleme sonucunda, bu süreçte ele alınan hemen hemen her terimin gelişim ve değişim gösterdiği anlaşılmıştır. Sürecin ilk yirmi yıllık kısmında kabul edilen armoni terimlerinin bir kısmının günümüzdekilerle aynı olduğu, Türkçeleştirmesine çalışılan birçok terimin kullanılmadan unutulduğu görülmüştür. 1900-2013 yılları arasında temel müzik bilgisi ile ilgili terimlerin Türkçeleştirme çalışmalarının ilk elli yılında ise çevirilerin Fransızcadan yapıldığı ve bu çevirilerde kullanılan kelimelerin Arapça ve Farsça kökenli kelimeler olduğu, 1950 sonrasında ise öz Türkçe karşılıklarının kullanıldığı görülmüştür. Sonuç olarak günümüze kadar gelen ve müzik teorisi kitaplarında yaygın olarak kullanılan terimlerin “Türkçeleştirilen çeviri terimler” ve “okunduğu şekliyle Türkçe yazılan yabancı kökenli terimler” şeklinde sınıflandırıldığı görülmüştür.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren-örneklem ve verilerin analizi alt bölümleri ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, kuramsal kitaplarda yer alan temel müzik terimleri arasında tanımsal farklılıkların tespitine yönelik nitel bir araştırmadır. Çalışmada doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Elde edilen bulgular, betimsel olarak analiz edilmiştir. Araştırma kapsamında incelenen konuyla ilgili olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı belgelerin analiz edilmesiyle veri sağlanmasına doküman incelemesi denilmektedir (Karataş, 2015). Bu araştırmada, temel müzik terimlerinin tanımlarının kuramsal kitaplarda yer alması nedeniyle nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yaklaşımı kullanılmıştır. Doküman incelemesi özellikle doğrudan görüşme ve gözlem yapmanın mümkün olmadığı durumlarda tek başına bir araştırma yöntemi olarak kullanılmaktadır (Dora, 2016).

3.2. Evren-Örneklem

Türkiye’de yayınlanmış kuramsal müzik kitapları araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. İnternet satışı bulunan ve ulaşılabilen yirmi adet kitap araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Seçilen kitaplar, 2001-2018 yılları arası basılmış olan kitaplardır. Kitapların ikisi çeviri kitap, biri ders kitabı ve kalan on yedi kitap da müzik alanında yayınlanmış yerli kitaplardır. İncelenen kitaplar Tablo 1’de görülmektedir.

Tablo 1.

İncelenen Kitaplar

Kitap no	Kitap adı	Yayın yılı	Yazar adı
1	Müziğin Kitabı	2001	Ahmet Say
2	Müziğe Giden Yol	2004	Lâle Feridunoğlu
3	Temel Müzik Teorisi	2005	ParaşkevHacıyev

4	Müziksel İşitme Okuma Eğitimi Ve Kuram 1	2006	Ülkü Özgür-Salih Aydoğan
5	Temel Müzik Teorisi Nota Okuma Ve Öğrenme Metodu	2008	Haydar İldan
6	Müzik Kuramı	2008	Emel Çelebioğlu
7	Müzik Eğitimi Ve Öğretimi	2009	İlhan Özgül
8	Temel Müzik Kuramları	2009	Feridun Çalışır
9	Uygulamalı Müzik Teorisi	2010	Nail Yavuzoğlu
10	Uygulamalı Temel Müzik Bilgileri	2012	Aynur Elhankızı
11	Alıştırmalarla Müzik Teorisi	2012	Yücel Köse
12	Bona Müzik Teorisi Notları	2013	Vicdan Tabakoğlu
13	Temel Müzik Eğitimi	2014	Birgül Serçe-Tolgahan Çoğulu
14	Müzikte Ses Süre Hız Yoğunluk	2014	Mehmet Emin Göktepe
15	Terminolojiden Analize Alıştırmalı Müzik Teorisi 1	2016	Erdem Çöloğlu-Deniz Arat
16	Ünitelerle Müzik Teorisi 1	2017	Serhat Akyol
17	Temel Müzik Teorisi Çok Sesli Batı Müziğinde Yazım Ve Analiz 1	2017	Oğuz Usman
18	Güzel Sanatlar Lisesi Batı Müziği Teori Ve Uygulaması Ders Kitabı (9. Ve 10.Sınıf)	2018	Çağrı Şen-Ali Özer-İlker Ermiş
19	Müzik Teorisi 101	2018	Brain Boone-Mark Schonbrun
20	Müzik Teorisi Ve İşitme Eğitimi	2018	Yılmaz Kâhyaoğlu

Tablo 1 incelendiğinde, incelenen kitapların yayın yıllarının 2001 ve 2018 yılları da dahil olmak üzere bu yıllar arasını kapsadığı görülmektedir.

3.3. Verilerin Analizi

Toplanan verilerin analizi için betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analiz verilerin önceden belirlenen temalara göre analizidir. Verilerin sistematik ve net bir şekilde sunulması bu analizde önemlidir (Yıldırım, Şimşek, 2013). Bu çalışmada betimsel analiz basamaklarına uygun olarak öncelikle hangi verilerin incelenerek toplanacağı belirlenmiştir. Bu aşamada kuramsal müzik kitaplarında yer alan temel müzik terimlerinden ölçü, zaman, vuruş, ölçü sayısı, ritim ve tartım terimleri çalışmanın kategorileri olarak belirlenmiştir. Kategorilerin belirlenmesinde, müzik eğitimi alanında en sık kullanılan ve müzik kuramının temel terimleri olmaları etken olmuştur. İncelenen kitaplarda belirlenen terimlere ilişkin yapılan tanımlar tek tek ortaya konularak tablolaştırılmıştır. Tabloda yer alan tanımlar arasındaki benzerlik ve farklılıklar belirlenerek gruplaştırılmış ve bir terime ilişkin kaç farklı tanım yapıldığı ortaya konmuştur. Verilerin analiz sürecinde ayrıca yüzde (%) değerlerine de yer verilerek sayısal anlamda da bir değerlendirme yapılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma bulguları ve bulgulara dayalı olarak yapılan yorumlar yer almaktadır.

4.1. Ölçü Teriminin İncelenmesi

Ölçü terimi tanımları Tablo 2’de görülmektedir.

Tablo 2.

Ölçü Terimi Tanımları

Kitap No	Ölçü Tanımı
1	Ölçü, bir eserin süre olarak birbirine eşit parçacıklara bölünmesidir. Ölçüler, eşit zaman kümeleridir ve müzik yazısında birbirinden ölçü çizgileri ile ayrılırlar (s.32).
2	Müzikteki ölçü kelimesi Latince tactus: vuruş, dokunuş sözcüğünden gelir. Ölçü, iki ölçü çizgisiyle sınırlandırılmış en küçük müzik ve zaman dilimidir. Eserin tümü birbirini izleyen ölçülerle örülüdür (s.16).
3	Ölçü (Takt), en güçlü metrik zaman ile başlayarak diğer en güçlü zamana kadar geçen sürede ortaya çıkan müzik bölümüne denir (s.76).
4	Ölçü, müziğin eşit zaman bölümlerine bölünmesidir (Say, 1985). Ölçüler, bir müzik yapıtında yer alan çeşitli nota biçimlerini bir düzen içinde okumayı ve yazmayı sağlar (Sun, Seyrek, 1993). Bir müzik yapıtının metrik dengesini sağlamak üzere oluşturulan vuruş kümelerine “ölçü” denir (s.103-104).
5	Ölçü (Mezur) Bir müzik parçasının eşit süreli zaman birimine denir (s.10).
6,7	“Ölçü” sözcüğü kitabın çeşitli bölümlerinde yer almaktadır. Fakat müzik terimi olarak tanımı yapılmamıştır.
8,12	Bir müzik parçasının eşit süreli bölümlerine ölçü denir (s.24).
9	Bir müzik parçasını meydana getiren, birbirine eşit olan zaman veya süre kalıplarına ölçü denir (s.49).
10	Metrik gruplaşmaların kuvvetli zamandan zayıf zamana geçidi bir ölçüyü oluşturur. (s.37).
11	Bir müzik eserinin, süre olarak bölümlere ayrılmasına ölçü denir. Bir eseri oluşturan ölçülerin süreleri birbirine eşit olabileceği gibi (genellikle eşittir) farklı da olabilir (s.14).
13	Vuruşların düzenli gruplar halinde organize edilmesine ölçü (İng. meter) denir. Sabit

14	sayıda vuruşa sahip grupların her birine de ölçü (İng. Measure/bar) denir. Türkçede bu iki öge de ölçü olarak isimlendirilmiştir (s.23).
15	Tartımların yazımı ölçü (İNG. bar) denilen iki çizgi arası alana yapılır (s.76).
16	Müzik parçaları çoğunlukla ritmik bir düzen içerir. Bu düzen nota yazısına ölçülemez, yani ritmik içeriğin eşit gruplara bölünmesiyle aktarılır. Ölçülemez, ayrıca okuma kolaylığı da sağlar. Ölçülemez sonucu oluşan her birime bir ölçü denir (s.4).
17	Farklı uzunluklardaki notalar veya suslar önceden belirlenmiş rakamsal değerdeki ölçü dediğimiz bölümlerde, eşit toplam süreleri ile kümelendirilir. Örneğin 2/4'lük olarak belirlenmiş ölçü süresi, içinde iki tane dörtlük nota süresi veya buna eşit nota ya da susların toplam süresini ifade eder (s.38).
18	Vuruşlar bir araya gelerek ritmik yapının bir üst birimi olan ölçüyü meydana getirirler. Her ölçünün ilk vuruşu güçlü, son vuruşu ise zayıftır (s.88).
19	Bir müzik yapıtının belirli sayıda vuruşa karşılık gelecek şekilde, eşit zamanlara ayrılmış bölümlerine denir. Ölçü (mezur), bir müzik yapıtında yer alan çeşitli nota biçimlerini bir düzen içinde okumayı ve yazmayı sağlar (s.30).
20	Müzik hem okuma kolaylığı açısından hem de müzikal sebeplerle ölçülere ayrılır. Güçlü ve zayıf vuruşların gruplanmasına ölçü denir (s.24).
20	Bir müzik eserinin eşit süreli bölünmüş olan kısımlarına ölçü denir (s.15).

Tablo 2' de görüldüğü gibi incelenen 20 kitabın 2 (%10)' sinde ölçü tanımının yer almadığı; 18 (%90)'inde ise ölçü terimine ilişkin 4 farklı tanımın yer aldığı tespit edilmiştir. Yapılan tanımlar incelendiğinde; 12 (%60) kitapta müziğin eşit süreli bölünmesinin ölçüyü oluşturduğu belirtilmiştir (1,4,5,8,9,11,12,13,15,16,18,20). 4(%20) kitapta (3,10,17,19) güçlü zamandan zayıf zamana geçişin ölçüyü oluşturduğu belirtilmiştir. 14 numaralı kitapta (%5), tartımların yazıldığı alan ölçü olarak tanımlanmış; 2 numaralı kitapta (%5) ise, iki ölçü çizgisiyle sınırlandırılmış en küçük müzik ve zaman dilimi olarak tanımlanmıştır.

4.2. Zaman Teriminin İncelenmesi

Zaman terimi tanımları Tablo 3'te görülmektedir.

Tablo 3.

Zaman Terimi Tanımları

Kitap No	Zaman Tanımı
2,3,4,5,6,7, 10,12,13,14, 16,18,20	“Zaman” sözcüğü kitabın çeşitli bölümlerinde yer almaktadır. Fakat müzik terimi olarak tanımlanmamıştır.

1	Bir ölçü, kendi içinde eşit parçalara ayrılır. Bu parçaların her birine zaman adı verilir (s.33).
8	Vuruşların ikiye ya da üçe bölünebilmelerine zaman denir (s.52).
9	Vuruşun eşit olarak bölünebilen parçalarıdır (s.158).
11	Ölçünün kendi içerisinde bölümlere ayrılmasına zaman denir (s.15).
15	Ölçünün içerdiği toplam değer, zamanlara (vuruşlara) bölünür (s.13). Zaman, ölçü içindeki süre birimi sayısını gösterir (s.36).
17	Ölçü içindeki vuruşlar zaman olarak adlandırılır ve ölçü, içerdiği vuruş sayısı kadar zamanlı olarak tanımlanır (s.88).
19	Zaman yalnızca vuruşları ve ölçüleri saymaktan ibaret olmayıp, bir müzik parçasının hissini ve akışını belirleyen etmendir; hatta armoninin bile armonik ritim diye son derece uygun şekilde adlandırılmış bir ritmi vardır (s.24).

Tablo 3'te görüldüğü gibi incelenen 20 kitabın 13 (%65)'ünde zaman tanımının yer almadığı; 7(%35)'sinde ise zaman terimine ilişkin 5 farklı tanımın yer aldığı tespit edilmiştir. Zaman teriminin tanımının yapılmadığı 13 kitapta, bu terim birçok cümle içinde kullanılmasına rağmen, herhangi bir tanımının yapılmamış olması dikkat çekici bir unsurdur. Yapılan tanımlar incelendiğinde; genel olarak ölçünün eşit parçalara ayrıldığı ve bu parçalara zaman denildiği belirtilmiştir (1, 11, 15). Fakat bu bölünmenin ne şekilde olduğu ve neye göre yapıldığı tam olarak belirtilmemiştir. Bu durum yapılan tanımın açık ve anlaşılır olmasını engellemektedir. 2 kitapta (15, 17) zaman ve vuruş terimleri eş anlamlı olarak kullanılmıştır. 9 numaralı kitapta vuruşun eşit olarak bölünebilen parçalarına zaman adı verilirken, 8 numaralı kitapta vuruşun sadece ikiye ya da üçe bölünebilmesine zaman adı verilmiştir. Son olarak 19. kitapta zamanın, vuruşları ve ölçüleri saymak gibi bir işlevinin olmasının yanı sıra bir müzik parçasının hissini ve akışını belirlediği bilgisi yer almaktadır.

4.3. Vuruş Teriminin İncelenmesi

Tablo 4.

Vuruş terimi tanımları Tablo 4'te görülmektedir.

Vuruş Terimi Tanımları

Kitap No	Vuruş Tanımı
3, 7, 10, 11, 14,16	“vuruş”, “vurmak”, “vuruşlu” ve “vuruşluk” sözcükleri kitabın çeşitli bölümlerinde yer almaktadır. Fakat müzik terimi olarak tanımı yapılmamıştır.
1	Müzikte vuruş, ölçü içindeki zamanların yaşama geçiriliş biçimidir (s.33). Her “zaman” ın sıra ve süresini düzenli el hareketleriyle belirtmeye ölçü vuruşu denir (s.38)
2	Notaları ritmik değerlerine göre, örneğin Bona'nın kitabından veya doğru nota seslerini vererek değerlerine göre solfej kitabından okuma sırasında, 1.2.3.4. zamanları belirten vuruş adı verilen el hareketleri yapılır (s.18)
4	Bir müzik yapıtını okurken, süreleri oranlayıp ölçebilmek için vuruş yapmak gerekir. Vuruş, ölçü esas alınarak yapılabileceği gibi, birim esas alınarak da yapılabilir (s.28). Müziksel okuma sırasında notaların süresini birim vuruşa göre oranlayıp ölçebilmek için vuruş yapmak gerekir (s.105-106).
5	Ölçülerin süreleri vuruşlar yardımıyla belirlenir. Bir ölçünün eşit süreli değerlere bölünmesine vuruş denir. Vuruşlar zamanları ölçmeye yarayan hareketlerdir (s.12).
6	Müzik, zaman boyutu içinde var olan bir sanat dalıdır. Zamanın ölçümü de vuruşlarla yapılır. Bazı vuruşlar kuvvetli, bazıları hafiftir. Kuvvetli olanlar aksanlı, vurgulu vuruşlardır. Vuruşlar iki, üç veya dört vuruş şekline gruplanırlar ve dolayısıyla bir ölçüde iki vuruş (iki zamanlı), bir ölçüde üç vuruş (üç zamanlı) ve bir ölçüde dört vuruş (dört zamanlı) gibi oluşumlar ortaya çıkar (s.25).
8,12	Bir ölçünün eşit süreli değerlere bölünmesine vuruş denir (s.40-s.11).
9	Ölçüyü meydana getiren zaman ya da süre kalıplarının birbirine eşit olarak bölünmesinden elde edilen parçalara vuruş denir (s.49). Müziğin ritmini ölçmeye yarayan eşit, düzenli hareketlere vuruş denir (157).
13	Bir şarkıya el ya da ayak vurarak eşlik ettiğimizde aslında o şarkının vuruşlarını veririz. Vuruş, müziği eşit zaman aralıklarına bölen düzenli ve tekrar eden birimlere verilen isimdir (s.14).
15	Ölçünün içerdiği toplam değer, zamanlara (vuruşlara) bölünür (s.13). Zaman, ölçü içindeki süre birimi sayısını gösterir (s.36).
17	Ritmik yapının temel birimi olan vuruş, en iyi şekilde müzikal bir pasajın nabızı olarak tanımlanabilir. Bu nabız dinlemekte olduğumuz müziğe el ya da ayak vuruşuyla eşlik ettiğimizde kendiliğinden doğal olarak oluşan ve düzenli bir şekilde tekrar eden harekettir. Ölçü içindeki vuruşlar zaman olarak adlandırılır (s.88).
18	Ölçüler, belirli bir nota değerine göre oranlanır. Bu değere birim süre (vuruş)denir (s.30).
19	Vuruş, müzik çalarken zamanı saymanın bir yoludur. Vuruşlar ölçü içinde (belirli sayıda vuruşa denk gelen notalar ve suslar olarak) gruplandırılırlar (s.24)

20	Herhangi bir müzik eserinin ölçülerindeki notaları elimizin eşit olarak dizimizin üzerine inip-çıkmasına vuruş deriz. Elimizin dizimizin üzerine inişi yarım vuruş, yukarı çıkışı da yarım vuruştur. Toplamda bir vuruş eder (s.102).
----	---

Tablo 4’te görüldüğü gibi incelenen 20 kitabın 7 (%35)’ sinde vuruş tanımının yer almadığı; 13 (%65)’ ünde ise vuruş terimine ilişkin 6 farklı tanımın yer aldığı tespit edilmiştir. Vuruş teriminin tanımının yapılmadığı 7 kitapta, bu terim birçok cümle içinde kullanılmasına rağmen, herhangi bir tanımının yapılmamış olması dikkat çekici bir unsurdur. Yapılan tanımlar incelendiğinde genel olarak zamanın ölçülmesine yönelik olarak el hareketiyle yapılan uygulamaya vuruş denildiği belirtilmiştir (1,2,5,6,13,17,19). 2 kitapta (8,12) verilen vuruş tanımlarının, Tablo 3’ te yer alan zaman tanımlarından biri (1,11,15) ile anlam benzerliği olduğu tespit edilmiştir. 9 numaralı kitapta 2 farklı vuruş tanımı verilmiştir. Bu tanımlardan ilki “zamanın eşit olarak bölünmesinden elde edilen parçalara vuruş denir” şeklindedir. Diğeri ise “müziğin ritmini ölçmeye yarayan eşit, düzenli hareketlere vuruş denir” şeklindedir. Aynı kitapta birbirinden tamamen farklı iki vuruş tanımının yapılması dikkat çekici bir diğer unsurdur. 4 ve 18 numaralı kitaplardaki tanımlar, birim vuruş ve birim süre sözcüklerinin kullanılması bakımından benzerlik göstermektedir. 15 ve 17 numaralı kitaplarda zaman ve vuruş terimleri eş anlamlı olarak kullanılmıştır. Ayrıca 17. Kitapta vuruş atımla da benzer anlamda kullanılmıştır. 20. kitapta ise, elin dize vurulması hareketi vuruş olarak tanımlanmıştır.

4.4. Ölçü Sayısı Teriminin İncelenmesi

Ölçü sayısı terimleri Tablo 5’te görülmektedir.

Tablo 5.

Ölçü Sayısı Terimi Tanımları

Kitap No	Ölçü Sayısı Tanımı
----------	--------------------

-
- 1 Ölçüyü belirleyen alt alta konmuş iki rakamdan üstte bulunan, ölçüyü oluşturan zaman birim değerlerinin sayısını gösterir. Alttaki rakam ise bu değerlerin niteliğini belirtir (s.34).
- 2 Ölçü birimi portede anahtar ve donanımdan sonra yer alan, üst üste yazılan iki sayıyla gösterilir. Üstteki sayı vuruşları, alttaki sayı nota değerini belirtir (s.16).
- 3 Zamanları net bir nota değeriyle gösteren metrumlara ölçü sayısı denir. Bir ölçü sayısının üst rakamı metrik zamanların sayısını, alt rakamı ise her bir metrik zamanın değerini vermektedir (s.74).
- 4 Müzik yapıtlarında ölçü göstergesi, donanımda üst üste yazılan iki sayı ile ya da üstte sayı alta birim nota konularak gösterilir. Bu sayılardan üstteki her ölçüde kaç birim olduğunu, alttaki ise bu birimlerin niteliğini (ikişerli mi, üçerli mi olduğunu) gösterir (s.105)
- 5 Dizeğin başında anahtardan ve varsa değiştirme işaretlerinden sonra konan üst üste iki rakamdır. Bunlar ölçü değerini gösteren rakamlardır. Alttaki rakam değer sayısını, üstteki rakam ise her ölçüde o değer sayısından kaç tane bulunacağını gösterir (s.10).
- 6 Ölçü içindeki vuruş sayısı parçanın başlangıcında anahtara koyulan ölçü işareti ile gösterilir. $\frac{2^3 4}{4^4 4}$ gibi. Örneğin $\frac{2}{4}$ de 2 sayısı ölçü içinde iki vuruş olduğunu, 4 sayısı ise bunun bir dördlük veya eşdeğerleri olduğunu göstermektedir (s.25).
- 7 Bu terim kitapta yer almamaktadır.
- 8 Ölçü vuruşlarının çeşitliliği, dizeğin başına, açıktan ve değiştirme işaretlerinden sonra konulan rakamlarla gösterilir. Bu rakamlara, ölçü gösteren rakamlar denir. Ölçü gösteren rakamlardan alttaki değer parçasını, üstteki ise her ölçüde o değer parçasından kaç tane bulunacağını gösterir. Ölçü gösteren rakamlardan alttaki rakam, müzikteki süre değerlerinden birisi (1, 2, 4, 8, 16, 32, 64) olur. Üstteki rakam ise isteme bağlıdır, yani istenilen bir rakam konabilir. Ancak bu istem müziğin deyi, anlam ve tartım öğeleriyle sınırlıdır (s.41).
- 9 Anahtardan ve değiştirme işaretlerinden sonra üst üste konulan iki rakamdır. Sadece parçanın başlangıcında kullanılır. Rakamlardan alttaki birim zamanı (vuruşu) üstteki ise birim zamandan kaç adet kullanılacağını gösterir (s.49).
- 10 Metrumun belli bir süre değeri ile ifadesine tartım veya ölçü sayısı denir. Nota yazımında tartımlar iki rakamla işaretlenir ve anahtarla alterasyon işaretlerinden sonra porteye konur. Ölçü sayısının üst rakamı bir ölçüde kaç metrik vuruş olduğunu, alt rakamı metrik vuruşların hangi süre değerinde olduğunu belirtir (s.38)
- 11 Müzik eserinin bir ölçüsündeki zaman sayısını belirten ve anahtardan sonra eserin başına yazılan rakama zaman belirteci denir. Zaman belirtecinde genellikle altlı üstlü iki rakam kullanılır. Bu rakamlardan; alttaki rakam ölçünün zaman değerini, üstteki rakam ise ölçünün zaman sayısını belirtir (s.15).
- 12 Ölçüler çeşitlidir. Ölçülerin çeşitleri, portenin başına anahtardan sonra konulan rakamlarla belirtilir. İşte bu rakamlara ölçü gösteren rakamlar denir. Ölçü gösteren
-

	rakamlardan alttaki rakam değer parçasını, üstteki rakam ise o değer parçasından kaç tane bulunacağını gösterir (s.10).
13	14. yüzyıldan itibaren bir eserin notasyonunun başına, o eserin ölçü organizasyonunu belirtmek için bazı sembol ya da sayılar konmuştur. Günümüzde bu ölçü işaretleri genellikle üst üste yazılan iki sayıdan oluşmakta ve portede anahtarın sağ tarafına konulmaktadır. Üstteki sayı bir ölçüde kaç adet vuruşun olduğunu, alttaki sayı ise vuruşlardaki nota değerlerini gösterir (s.23).
14	Müziğin en başına, dizek anahtarından hemen sonra, her ölçüde kaç tane birim bulunduğu yazılır. Buna ölçü anahtarı denir (s.72).
15	Bir müzik parçasındaki ölçülerin değer içeriğini gösteren işarete ölçü rakamı denir. Bu işaret üst üste yazılmış iki rakamdan oluşur. Alttaki rakam, birim olarak alınmış nota değerini, üstteki rakam ise bu değerden bir ölçüde kaç tane bulunduğunu gösterir. Bu işaret parçanın başına, ya da ölçü içeriğinin değiştiği yerlere konulur (s.4).
16	Anahtarın yanında yazılmış ölçü değerini belirten rakamların müzik eserini yazarken çok önemli olduğunu görürüz. Altta yazılmış rakam, metronom karşılığı vuruşta ölçü içindeki birim zamanı, üstte yazılan rakam da birim zamanın ölçü içindeki sayısını göstermektedir (s.42).
17	Ölçü işareti, bir nota değeri ile bu değer bir ölçü içinde kaç tane bulunduğunu belirten sayısal bir bileşimdir. Ölçü işaretini oluşturan alttaki sayı nota değerini, üstteki sayı bu değer bir ölçü içindeki miktarını ifade etmektedir (s.89).
18	Dizeğin başına anahtardan sonra yazılan ölçü göstergesi (ölçü sayısı = ölçü rakamı) temel alınan birim süreyi ve bu birim sürelerden her ölçüde kaç tane bulunduğunu belirtir (s.30).
19	Ölçü değeri her müzik eserinin başına yazılır. En standart ölçü değeri $\frac{4}{4}$ ' lüktür, buna ortak zaman da denir ve C sembolüyle kısaltma olarak yazılır. $\frac{4}{4}$ ' lük ölçü değeri kesre benzer ve iki ayrı bilgi verir. Kesrin üstündeki 4 sayısı, her bir ölçüde dört vuruş olacağını ifade eder. Alttaki 4 sayısı ise vuruşun alacağı nota değerini belirtir; bu durumda 4 sayısı dörtlük notayı ifade etmektedir (s.24).
20	Terime, ölçü sayısı adıyla yer verilmiş fakat tanımı yapılmamıştır.

Tablo 5'te görüldüğü gibi incelenen 20 kitabın 19 (%95)' unda bu terimin tanımının yer aldığı; 1 (%5)' inde ise yer almadığı tespit edilmiştir. Yapılan tanımlar incelendiğinde 18 (%90) kitapta, dizeğin başına anahtar ve değiştirici işaretlerden sonra yerleştirilen alt alta yazılan iki rakamdır şeklinde tanımlandığı görülmüştür. 1 (%5) kitapta ise "her ölçüde kaç tane birim bulunduğu yazılır" şeklinde bir tanım

yapılmıştır 18 (%90) kitapta alt alta yazılan sembollerin ne anlama geldiği açıklanmıştır. Bu açıklamalardaki benzerlik ve farklılıklar Tablo 6’da gösterilmiştir. Ayrıca, incelenen kitaplarda bu terim için birbirinden farklı pek çok isim kullanılmıştır. Bu isimler de Tablo 7’de yer almaktadır.

4.4.1. Ölçü sayısı teriminde yer alan sembolere verilen anlamların incelenmesi

Ölçü sayısı teriminde yer alan sembolere verilen anlamlar Tablo 6’da görülmektedir.

Tablo 6.

Ölçü Sayısı Teriminde Yer Alan Sembollere Verilen Anlamlar

Kitap No	Üstteki Sembol	Alttaki Sembol
1	Zaman birim değeri sayısı	Zaman birim değeri niteliği
2,6,13,19	Vuruş sayısı	Nota değeri
3	Metrik zaman sayısı	Metrik zaman değeri
4	Birim sayısı	Birim değeri
5	Değer sayısının sayısı	Değer sayısı
7,20	-	-
8,12	Değer parçası sayısı	Değer parçası
9,16	Birim zaman sayısı	Birim zaman(vuruş)
10	Metrik vuruş sayısı	Metrik vuruş süre değeri
11	Zaman sayısı	Zaman değeri
14	Birim sayısı	Birim
15	Birim nota değeri sayısı	Birim nota değeri
17	Nota değeri miktarı	Nota değeri
18	Birim süre sayısı	Birim süre

Tablo 6’da görüldüğü gibi, kitapların 2 (%10)’sinde bu sembollerin yer almadığı tespit edilmiştir. Kitapların 4 (%20) tanesinde üstteki sembolün vuruş sayısını; alttaki sembolün ise nota değerini gösterdiği belirtilmiştir. 2 (%10)’sinde (8,12) üstte bulunan değer parçası sayısı; altta bulunan ise değer parçası olarak belirtilmiştir. 2 (%10)’sinde (9,16) üstte bulunan sembolün birim zaman sayısı; altta bulunan sembolün ise birim zaman(vuruş) olduğu belirtilmiştir. Kalan 10 (%50) kitapta on farklı isimlendirme kullanıldığı tespit edilmiştir. Aynı kavram için 20 kitapta 13 farklı isimlendirme yer almaktadır.

4.4.2. Ölçü sayısı terimine karşılık kullanılan terim isimlerinin incelenmesi

Ölçü sayısı terimine karşılık kullanılan terim isimleri Tablo 7’de görülmektedir.

Tablo 7.

Ölçü Sayısı Terimine Karşılık Kullanılan Terim İsimleri

Kitap No	İsim
1	Rakamlar
2	Ölçü birimi
3,10,18,20	Ölçü sayısı
4,18	Ölçü göstergesi
5,9,15,18	Ölçü rakamı
6,13,17	Ölçü işareti
8,12	Ölçü gösteren rakamlar
10	Tartım
11	Zaman belirteci
14	Ölçü anahtarı
16	Ölçü değerini belirten rakamlar
19	Ölçü değeri

Tablo 7’de görüldüğü gibi incelenen kitaplarda ölçü sayısı terimi için 12 farklı isim kullanıldığı tespit edilmiştir. 20 (%100) kitaptan 4 (%20)’ünde ölçü sayısı, 4 (%20)’ünde ölçü rakamı, 3 (%15)’ünde ölçü işareti, 2 (%10)’ünde ölçü gösteren rakamlar 2 (%10)’ünde de ölçü göstergesi ismi kullanılmıştır. Kalan 7 (%35) kitapta, birbirinden farklı 7 isim kullanılmıştır.

4.5. Ritim Teriminin İncelenmesi

Ritim terimi tanımları Tablo 8’de görülmektedir.

Tablo 8.

Ritim Terimi Tanımları

Kitap No	Ritim Tanımı
1	En az iki sesin art arda söylenişi ve o iki sestten birinin ötekenden daha güçlü olması ritmi oluşturur (s.31).
2	Ritim, zamanın belli bir süre içinde eşit veya değişik uzunluktaki parçacıklara bölünmesidir (s.13).

3	Ritim müzikte ses değerlerinin mantıklı ve örgütlü sıralanmasına denir (s.73).
4	Ritim sesin süre özelliğine dayanır ve biri vurgulu olmak koşulu ile en az iki sesin art arda gelmesiyle oluşur (s.27).
5,6,7,9, 11,13,14, 18	Bu terim kitapta yer almamaktadır.
8	Tartım (ritim) çeşitli süre değerlerinin, bir zaman birimine göre o zamanı değişik biçimde bölümlemesidir (s.60).
10	Seslerin ve susların süre değerlerinin belli bir zaman içerisinde sıralanmasına ritim denir (s.35).
12	Zaman içinde var olan müziğin, gene zaman içinde belirlenmesi (s.219).
15	Tempoyu gösteren birimlerin farklı bölünmelerle ya da birleşmelerle düzenlenmesine ritim denir (s.97).
16	Ritim (tempo) bir anlamıyla, seslendirilecek eserin metrik düzenini, hızlı, yavaş veya orta hızda çalınacağını, nerelerde durulup nerelerde yavaşlanacağını belirtir. Diğer bir deyişle, müzik eserlerindeki sesli veya sessiz sürelerin, belli ve eşit sayılarda gruplanıp sıralanması düzenini belirtir (s.38).
17	
19	Ritim, müziğin zamansal yönü için kullanılan genel bir terimdir. Ritmik öğeler müziğin akışını tanımlayarak, seslerin zaman içinde öngörülebilir bir şekilde varlık göstermeleri için nasıl notaya aktarılmalrı gerektiğini belirler (s.82).
20	Ritim, müzikte bir notanın süresini belirlemenin bir yoludur. Müzik bu işi, porte üzerinde notaların şekillerini değiştirerek yapar. Farklı ritimler farklı süre uzunluklarını belirtir (s.25).
	En az iki sesin arka arkaya gelmesi ile bir ritim doğar. Ritmin belirlenmesinde ikinci şart, o iki sestan birinin daha kuvvetli olmasıdır (s.101).

Tablo 8’de görüldüğü gibi incelenen 20 (%100) kitaptan 8 (%40)’ inde ritim teriminin tanımına yer verilmemiştir. İncelen kitapların neredeyse yarısında bu terimin tanımlanmamış olması dikkat çekmektedir. Tanımlar incelendiğinde, 12 (%60) kitapta 4 farklı tanım yapıldığı görülmüştür. 4 (%20) kitapta, ritmin zamanla ve zamanın çeşitli şekillerde bölünmesi ile ilgili tanımlar yer almaktadır. 3 (%15)

kitapta ritmin, biri vurgulu olmak koşulu ile en az iki sesin art arda gelmesi ile oluştuğu belirtilmiştir. 4 (%20) kitapta, sesli ve sessiz süre değerlerinin belirli bir düzende sıralanması ritim olarak tanımlanmıştır. 1 (%5) kitapta ise ritmin nota süresini belirlemede kullanıldığı belirtilmiştir.

4.6. Tartım Teriminin İncelenmesi

Tartım terimi tanımları Tablo 9’da görülmektedir.

Tablo 9.

Tartım Terimi Tanımları

Kitap No	Tartım Tanımı
1,8,20	Kitapta tartım, ritim ile eş anlamlı olarak kullanılmıştır.
2,3,4,5,6, 9,11,12,13, 15,16,17,19	Bu terim kitapta yer almamaktadır.
10	Kitapta tartım, ölçü sayısı ile eş anlamlı olarak kullanılmıştır.
14	Tartım (İng. meter), öğelerin ritmik ilişkileri ortaya konduktan sonra nasıl gruplaştıkları ile ilgili bir konudur. Temel gruplaşmalar 2li ve 3lü dür. Grup başları vurguludur. Ritmik ilişkileri aynı olan öğelerin tartımları farklı olabilir. Birimler bir araya gelerek tartım gruplarını oluştururlar. Ölçme birimi (İng. pulse, unit of measurement) ile tartım gruplarını anlatan zaman/vuruş (İng. beat, time), birbirlerinden farklı şeylerdir (s.62).
7,18	“Tartım” sözcüğü kitabın çeşitli bölümlerinde yer almaktadır. Fakat müzik terimi olarak tanımlanmamıştır.

Tablo 9’da görüldüğü gibi incelenen 20 (%100) kitaptan 13 (%65)’ünde bu terim yer almamaktadır. 2 (%10) kitapta ise sözcük olarak kullanılmış fakat tanımlanmamıştır. Tartım teriminin, 3 (%15) kitapta ritim, 1 (%5) kitapta ise ölçü sayısı ile eş anlamlı olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. 1 (%5) kitapta öğelerin ritmik ilişkileri ortaya konduktan sonra nasıl gruplaştıkları ile ilgili bir konu olduğuna ilişkin bir tanım yapılmıştır.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu bölümde araştırmanın sonuçlarına ve bu sonuçlar doğrultusunda önerilere yer verilmiştir.

Kuramsal kitaplarda yer alan temel müzik terimlerinin tanımsal açıdan incelenmesini amaçlayan çalışmada elde edilen bulgulara dayanarak şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Zaman terimine ilişkin yapılan incelemede, kitapların % 65’inde bu terimin tanımının olmadığı; %35’inde ise 5 farklı tanımın yer aldığı tespit edilmiştir. Zaman terimi, incelenen kitapların %65’inde birçok anlamda kullanılmasına rağmen herhangi tanımının yapılmadığı tespit edilmiştir. Kullanıldığı her dilde pek çok anlamı bulunan bu sözcüğün hangi anlamı taşıdığı ve işlevinin ne olduğu muğlak bir yapı sergilemekte iken, kullanıldığı alanın kuramını açıklayan kitapların büyük bir çoğunluğunda tanımlanmamış olması müzik eğitimi açısından dikkat çekici bir durumdur. Kitapların % 35’inde 5 farklı tanımın yapılması da aynı karmaşanın göstergesi durumundadır. Yine müzik eğitimi açısından değerlendirildiğinde, okuyucunun hangi tanımı doğru kabul edeceğinin tercihe bağlı olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum aynı tür kuram içinde aynı konu için farklı öğretilerin yer aldığını ve dolayısıyla çelişkili bir kuram yapısının da varlığını göstermektedir. Türkçe sözlükte “zaman” on bir maddede açıklanmakta, bu maddelerden onuncusu müzikle ilgili “ölçü bölümü” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 1992). Zamanın farklı birçok anlamının olması nedeniyle müzikte ölçü bölümü için bu sözcüğün terim olarak kullanılması, terimlerin genel özellikleri bakımından da karmaşık bir durum oluşturmaktadır. Çünkü terimler, bir bilimsel kavrama tek karşılığı bulunan kelimeler olması, anlamlarının sabit olması ve cümle içinde de olsa değişik anlamlarda kullanılamaz oluşları bakımından özeldirler. “Aynı zamanda müzikte zaman sözcüğü kuramsal kitaplarda farklı anlamlarıyla birlikte kullanıldığı zaman da belirsiz bir durum oluşmakta ve bu zamanda böyle olumsuz bir durumun varlığı da zaman zaman tartışma konusu olmaktadır.” Bu duruma örnek olarak verilen cümledeki karmaşık yapı müzik kuramları ile ilgili kaynaklarda da kendini göstermektedir. Atalay (2009) müzik kuramımızın en sorunlu alanlarından biri olarak ifade ettiği,

terminolojik alandaki yanlış kullanımlar, bilgi eksiklikleri ya da aynı terime farklı anlamlar yüklenmesinden kaynaklanan kavram kargaşaları nedeniyle, konunun temel terimleri olan “zaman”, “vuruş” ve “tartım” sözcüklerinden bile kimin neyi kastettiğini veya ne anladığını tam olarak kestirmenin mümkün olmadığını belirtmektedir (s.1). Benzer şekilde Dinç Altun (2018)’ da Batı terminolojisinden Türkçeye çevrilen ya da uyarlanan müzik teorisi kitaplarındaki birçok terimin anlamsal olarak farklılıklara uğradığını belirtmektedir. 2009 yılında tespit edilen sorunların geçerliliğini halen sürdürdüğü görülmektedir. Önceki yıllarda çeşitli çalışmalarda belirtilen sorunlara rağmen günümüze yakın yıllarda yayınlanmış kitaplarda da aynı sorunların yer alması önemle üzerinde düşünülmesi gereken bir durumdur.

Temel müzik terimi olarak kullanımda olan “ölçü sayısı” terimi de ilk anlam boyutunda bir nota yazısında kaç tane ölçü olduğuna işaret eden, yani toplam ölçü sayısını belirten bir terimmiş gibi algılansa da işlevi bakımından ölçü yapısını belirten bir terim olarak kullanılmaktadır. Ayrıca bu terimde altta yer alan sembol, birlik (1), ikilik (2), dördlük (4), sekizlik (8) ve onaltılık (16) nota değerlerini göstermektedir. Bu bakımından bu sembollerin sayı olarak değerlendirilmesinin doğru olmadığı düşünülmektedir. Fakat incelenen kitaplar arasında en çok kullanılan isimlerden birinin “ölçü sayısı” olması nedeniyle, çalışmanın kategorilerinde bu terim ismine yer verilmiştir.

Ölçü sayısı terimine ilişkin yapılan incelemede, kitapların % 5’inde bu terimin tanımının olmadığı; % 95’inde ise 2 farklı tanımın yer aldığı tespit edilmiştir. Yapılan ölçü sayısı tanımlarının, ölçü sayısındaki sembollerin anlamları üzerinden yapıldığı belirlenmiştir. Bu tanımlar doğrultusunda, kitapların % 20’sinde üstte vuruş sayısı, altta nota değeri, % 10’unda üstte değer parçası sayısı, altta değer parçası, % 10’unda üstte zaman sayısı, altta birim zaman ve % 50’sinde yani 10 kitapta ise 10 farklı şekilde isimlendirmenin yer aldığı tespit edilmiştir.

Bu terimin, incelenen kitapların % 95’inde, *rakamlar*, *ölçü birimi*, *ölçü sayısı*, *ölçü göstergesi*, *ölçü rakamı*, *ölçü işareti*, *ölçü gösteren rakamlar*, *tartım*, *zaman belirteci*, *ölçü anahtarı*, *ölçü değerini belirten rakamlar* ve *ölçü değeri* şeklinde 12 farklı isimle yer aldığı tespit edilmiştir.

Ölçü sayısı terimi, incelenen kitapların % 95'inde 2 farklı tanımının yapılmış olması bakımından en az sorunlu terimmiş gibi gözükse de 20 kitap içerisinde 12 farklı isimle yer alması ve işlevsel olarak 13 farklı sembol anlamı yüklenmesi bakımından oldukça sorunlu bir terimdir. Ayrıca bu çalışmada belirtilen 12 farklı isime ek olarak, alanyazın taraması sırasında 5 farklı isim daha tespit edilmiştir. Bu isimler, *ölçü donanımı*, *metrum*, *rakamlama*, *rakam* (Yalçın, 2013) ve *ölçü belirteci* (Atalay, 2009) dir. Aynı kavram için on yedi farklı terim ismi kullanıldığı görülmektedir. Usman (2017) çalışmasında, rakamların 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ve 9 olmak üzere on adet olduğunu ve örneğin 12'nin bir rakam değil 1 ve 2 rakamlarından elde edilmiş bir sayı olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle de ölçü rakamının doğru bir tanımlama olmadığını belirtmektedir (s.89).

Ritim terimine ilişkin yapılan incelemede, kitapların % 40'ında bu terimin tanımının olmadığı; % 60'ında ise 4 farklı tanımın yer aldığı tespit edilmiştir.

Tartım terimine ilişkin yapılan incelemede, kitapların % 65'inde bu terimin yer almadığı, % 10'unda isim olarak kullanıldığı ancak tanımlanmadığı, % 25'inde ise 3 farklı tanımın yer aldığı tespit edilmiştir.

Vuruş terimine ilişkin yapılan incelemede, kitapların % 35'inde bu terimin tanımının olmadığı; % 65'inde ise 6 farklı tanımın yer aldığı tespit edilmiştir.

Ölçü terimine ilişkin yapılan incelemede, kitapların %10'unda bu terimin tanımının olmadığı; % 90'ında ise 4 farklı tanımın yer aldığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlara bakıldığında, bazı terimlerin kitaplarda konu anlatımları içerisinde kullanıldıkları halde tanımlarının yapılmamış olduğu ve bazı kitaplarda da hiç yer almadıkları görülmektedir. Bir müzik kuramının temelini oluşturan terimlerin bu kuramın anlatımına dair hazırlanmış kitaplarda yer almaması düşündürücü bir durumdur. Genel olarak dikkat çeken bir başka durum da terimlerin farklı anlamları olduğu halde eş anlamlı kullanılmalarıdır. Eş anlamlı kullanımların oluşturduğu çelişki de müzik eğitimi açısından aynı şekilde karmaşa oluşturmaktadır.

Kuramsal çerçevede de belirtildiği gibi müziğin tarihsel gelişim evreleri hakkında çeşitli görüşlerin varlığı ve bu çeşitliliğin oluşturduğu farklı anlayışların müzik eğitimi alanına da yansımalarının aynı çerçevede olduğu anlaşılmaktadır. Bu kapsamda son yüz yıllık süreç içinde bu konuya ilişkin bir takım çalışmaların yapılmış olduğu fakat pek çok alanda olduğu gibi müzik eğitimi alanında da çok

terimlilik, eş anlamlı kullanımlar ve ilgili kuramsal kitaplarda tanımlanmamış ya da farklı tanımlanmış olan terimlerin oluşturduğu karmaşık ve belirsiz yapının varlığını sürdürdüğü görülmektedir. Bu durumun eğitim ve iletişim bağlamında yarattığı sorunlar açıktır. İlgili araştırmalarda belirtildiği gibi bu çalışma sonucunda da benzer ve farklı sorunların günümüzde de çözülmediği ve çözüme muhtaç bir durumda olduğu anlaşılmaktadır.

5.2. Öneriler

Çalışmada ulaşılan sonuçlara dayanarak, mevcut çalışmalardaki tanımlamaların kişisel olmasından kaynaklanan sorunlar içerdiği ve müzik kuramına karşı öznel bir yaklaşımla yapıldıkları düşünülmektedir. Bu bakımdan ilgili müzik kuramının farklı dillerdeki mevcut durumunun tespit edilmesi önem taşımaktadır. Ülkemiz müzik kültürü de göz önünde bulundurularak, açık, anlaşılır ve işlevsel bir kuram ve müzik üst dilinin oluşturulması ve bu konuda ortak bir anlayış ve iletişim yolu belirlenmesi için ivedilikle çalışma başlatılması gerekmektedir. Elde edilen çalışma bulgularının da yayına dönüştürülerek müzik eğitimcileri ve öğrencilerin kullanımına sunulması önerilmektedir. Bu kapsamda müzik bilimci, müzik eğitimci, dil bilimci ve tarih bilimci gibi bu alanda uzman araştırmacıların oluşturduğu bir topluluk tarafından gerçekleştirilecek olan bir çalıştay ile mevcut sorunların çözümü konusunda önemli adımlar atılabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Aksoy, B. (1988). Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Musıki ve Batılılaşma. Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi içinde (c.6, 1212–1236). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Aktüze, İ. (2010). *Müziği anlamak ansiklopedik müzik sözlüğü*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Akyol, S. (2017). *Ünitelerle müzik teorisi 1*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Arat, D. ve Çöloğlu, E. (2016). *Terminolojiden analize alıştırma müzik kuramı1*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Arat, D. ve Çöloğlu, E. (2017). *Terminolojiden analize alıştırma müzik kuramı2*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Atalay, A. (2009) *Müzik eğitiminde ölçü gruplamaları ve tanımlamalarına yeni bir bakış*. 8. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Barak Yılmaz, B. (2008). *Cümle bilgisi konusundaki terim, tanım ve tasnif farklılıklarının değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Boone, B. ve Schonbrun, M. (2018). *Müzik teorisi 101*. (F. Sezer, Çev.). İstanbul: Say Yayınları.
- Buran, A. (2012). Bilim alanlarında terimlerin önemi ve “küçürek öykü” terimi. *Turkish Studies International Periodical Forthe Languages, Literature and History of TurkishorTurkic*, 7(4), 21-25.
- Boz, E. (2018). Türk dilbilgisi terminolojisinde çok terimlilik (çok adlılık) sorunu. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(3), 1592-1603.
- Bozkaya, İ. (1988). *Günümüz Türkiye'sinde müzik terminolojisi ve sorunları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Bozkaya, İ. (1995). Müzik terminolojisi ve A. Adnan Saygun. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 10(1), 33-40.

- Can, M. C. (2001). *15. Yüzyıl Türk musikisi nazariyatı (ses sistemi)* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Canım Alkan, S. (2016). Türkçe akademik yazımda çeviri ve terim sorunları. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*.45(1), 78-79.
- Çalışır, F. (2009). *Temel müzik kuramları*. Ankara: Evrensel Müzikevi Yayınları.
- Çelebioğlu, E. (2008). *Müzik kuramı*. İstanbul: Bizim Kitaplar Yayınevi.
- Çolakoğlu Sarı G. (2014). 19. Yüzyıl batılılaşma hareketlerinin Osmanlı-Türk Müziğine yansımaları. *TSA Dergisi*, 18(1), 31-49.
- Dinç Altun, Z. (2018). Türk ve yabancı müzik kitaplarında yer alan Batı müzik teorisine ait geçici değiştirici işaretler terminolojisi üzerine bir inceleme. *TurkishStudies*, 13(4), 475-498.
- Dora, Ç. (2016). Doküman analizi. <https://prezi.com/lxqhb1bbtqr/dokuman-analizi/>sayfasından erişilmiştir.
- Ekrem, N. H. (2012). Kök Türk Dönemine ait Orta Asya müzik notaları. *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, 9(3), 25-102.
- Elhankızı, A. (2012). *Uygulamalı temel müzik bilgileri*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Feridunoğlu, L. (2004). *Müziğe giden yol*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Gedikli, E. (2007). *Müzik eğitimi*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Gezek, D. ve Gezek, E. (2008). *Notaları öğreniyorum*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Gökyay, O. Ş. (1941). *Devlet konservatuvarı tarihçesi*. Ankara: Devlet Konservatuvarı Yayını.
- Güdek, B. ve Kılıç, A. (2016). Muzika-ı Hümayun'dan günümüze klasik Batı müziğinin Türkiye'deki tarihsel gelişimi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 0(47), 89-102.
- Gürlek, M. ve Şen, M. (2014). Türk dili çalışmalarında terim sorunu: bir durum çalışması. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 0(29), 189-200.
- İldan, H. (2008). *Temel müzik teorisi nota okuma ve öğrenme metodu*. İzmir: Bemol Müzik Yayınları.

- Hacıev, P. (2005). *Temel müzik teorisi.*(A.Destan, Çev.). İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Kâhyaoğlu, Y. (2018). *Müzik teorisi ve işitme eğitimi.* Ankara: Gece Kitaplığı.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Kolukırmık, K. (2014). Bir İslâm filozofu olan Farâbî'nin müzik yönü. *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 0(19), 29-53.
- Köse, Y. (2012). *Alıştırmalarla müzik teorisi.* İzmir: Arvo Yayınları.
- Kutlay Baydar, E. (2010). Osmanlıda görevli iki İtalyan müzisyen: Giuseppe Donizetti ve Callisto Guatelli. *Zeitschriftfürdie Welt der Türken Dergisi*. 2(1), 283-293.
- Kültüral, Z. (2009). Dil bilgisi terimleri sözlükleri ve terimlerin kullanımında görülen aksaklıklar. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of TurkishorTurkic*. 4(8), 383-394.
- Levendoğlu, N. O. (2005). Tarih içinde Geleneksel Türk Sanat Müziği ve diğer kültürlerle etkileşimleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (19), 253-262.
- Michels, U. ve Vogel, G. (2015). *Müzik atlası.* İstanbul: Alfa Yayınları.
- Onan, B. (2016). Dil eğitiminde kullanılan bilimsel terminoloji üzerine bir tasnif çalışması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(34), 51-67.
- Özgül, İ. (2009).*Müzik eğitimi ve öğretimi.* Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Özgür, Ü. ve Aydoğan, S. (2006). *Müziksel işitme okuma eğitimi ve kuram 1.* Ankara: Gazi Kitabevi.
- Özgür, Ü. ve Aydoğan, S. (2006). *Müziksel işitme okuma eğitimi ve kuram2.* Ankara: Gazi Kitabevi.
- Öztürk, O. M. (2005). *Geleneksel müziklerimizin “westernizasyonu”*: binilen dalın kesilmesi.1. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.

- Öztürk, O. M. (2014). *İdeolojik ve siyasal bir proje olarak Musiki Muallim Mektebi*. Kuruluşunun 90. Yılında Musiki Muallim Mektebi: Cumhuriyetin Müzik Serüveni 90. Yıl Kongresi'nde sunulmuş bildiri, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- Öztürk, O. M. (2014). *Makam müziğinde ezgi ve makam ilişkisinin analizi ve yorumlanması açısından yeni bir yaklaşım: perde düzenleri ve makamsal ezgi çekirdekleri*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Peliklioğlu, M. C. (2010). Türk Müziğinde terminoloji sorunu: Geleneksel Türk Halk Müziği ve Geleneksel Türk Sanat Müziğine yansımaları. Atatürk Üniversitesi Sanat Dergisi, 0(18), 81-89.
- Pilav, S. (2008). Terim sorunu ve eğitim öğretimde terimlerin yeri ve önemi. Kastamonu Eğitim Dergisi, 16(1), 267-276.
- Say, A. (2001). *Müziğin kitabı*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Say, A. (2012). *Müzik tarihi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Suchs, C. (1965). Kısa dünya musikisi tarihi (İ. Usmanbaş, Çev.) Ankara: MEB Yayınevi
- Serçe, B. ve Coğulu, T. (2014). *Temelmüzik eğitimi*. İstanbul: bgst Yayınları.
- Şahin, M. ve Duman, R. (2008). Cumhuriyetin yapılanma sürecinde müzik eğitimi. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 0(7), 259-272.
- Şen, Ç., Özer, A. ve Ermiş, İ. (2017). *Batı müziği teori ve uygulaması ders kitabı 9*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Şen, Ç., Özer, A. ve Ermiş, İ. (2017). *Batı müziği teori ve uygulaması ders kitabı 10*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Tabakoğlu, V. (2013). *Bona ve müzik teorisi notları*. Ankara: İşbilen Yayınları.
- Terim bilimi. (2006). Türk Dil Kurumu içinde. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&kelime=terim%20bilimi&guid=TDK.GTS.54678528e20e49.17155092 sayfasından erişilmiştir.

- Tura, Y. (2018). Eski Yunan, Bizans ve Türk müzik kuramları arasındaki ilişkiler. Adar, Ç (Ed.), *IX. Uluslar Arası Hisarlı Ahmet Sempozyumu* içinde (s.404-422), Kütahya Güzel Sanatlar Derneği ve Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- Türk Dil Kurumu. (1992). *Türkçe sözlük*. İstanbul: Milliyet Yayınları
- Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK
- Uslu, R. (2009) *Türkçe müzik teorisi eserleri nasıl çalışılmalı*. Folklor/Edebiyat Dergisi, 15(58), 45-62.
- Usman, O. (2017). *Temel müzik teorisi*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Vural, T. (2017). Türk müzik tarihi dönem anlayışına yeni bir yaklaşım. *Zeitschrift für die Welt der Türken Dergisi*, 9(3), 89-107.
- Yalçın, G. (2012). Türkiye’de 1900-2012 yılları arasında yayınlanan Batı müzik teorisi kitaplarındaki terminolojinin incelenmesi. *İdil Dergisi*, 2(8), 65-91.
- Yalçın, G. (2018). 20. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkçe Batı müziği teorisi nereye gidiyor? Adar, Ç (Ed.), *IX. Uluslar Arası Hisarlı Ahmet Sempozyumu* içinde (s.308-315), Kütahya Güzel Sanatlar Derneği ve Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- Yahya Kaçar, G. (2008). Türk musikisinde makam. *İstem Dergisi*, 6(11), 145-158.
- Yavuzoğlu, N. (2010). *Uygulamalı müzik teorisi 1*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Yurttadur, O. ve Cimilli, H. C. (2015). III. Selim ve Döneminde Osmanlı Sarayı’ndaki kültürel hayatın sanat ve mimarideki etkileri. *Kalemişi Dergisi*, 3(5), 121-146.
- Zülfükar, H. (1991). *Terim sorunları ve terim yapma yolları*. Ankara: TDK Yayınları.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Gökhan ÇAĞIRGAN

Doğum Yeri ve Tarihi : B.Almanya 1983

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Süleyman Demirel Üniversitesi Müzik Öğretmenliği

Yüksek Lisans Öğrenimi : Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Müzik Eğitimi Ana

Bilim Dalı, Müzik Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

İş Deneyimi

Stajlar : -

Projeler : -

Çalıştığı Kurumlar : Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

İletişim

E-Posta Adresi : gcagirgan@gmail.com

Tarih :